

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till Idrotts- och fritidsnämnden

Datum:
2025-03-11

Diarienummer:
IFN-2024-00037

Handläggare:
Tuija Kulma

Utredning av uppdragsavtalet med Fyrishov

Förslag till beslut

Idrotts- och fritidsnämnden beslutar

1. **att** godkänna bifogad utredningsrapport,
2. **att** ge förvaltningen i uppdrag att återkomma senast 10 juni till nämnden med analys och förslag på åtgärder i enlighet med det rapporten anger samt
3. **att** skicka rapporten för kännedom till kommunstyrelsen och Uppsala kommun arenor och fastigheter AB.

Ärendet

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen fick 18 mars 2024 i uppdrag att utreda nämndens uppdragsavtal med Fyrishov gällande idrottshallar.

Uppdraget har utförts av Strategirådet och rapporten bifogas som bilaga i ärendet.

Beredning

Ärendet har beretts av kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen.

Föredragning

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen fick 18 mars 2024, § 18, i uppdrag av idrotts- och fritidsnämnden, IFN-2024-00037, att utreda nämndens uppdragsavtal med Fyrishov gällande idrottshallar.

Uppdraget har utförts av Strategirådet. Rapporten bifogas som bilaga i ärendet.

Förvaltningen ber om att få återkomma till nämnden med en analys samt förslag på

åtgärder i enlighet med det som rapporten anger. Nämnden och berörda föreningar ska hållas informerade löpande under analysarbetets gång.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet innebär inte några ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-03-03
- Bilaga 1, Utredning av uppdragsavtal för Fyrishov

Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen

Magnus Jansson
Biträdande
förvaltningsdirektör

2025-02-26

Utredning av uppdragsavtal för Fyrishov

Uppsala kommun

Strategirådet

Södermalmstorg 4
116 45 Stockholm
info@strategiradet.se
www.strategiradet.se

Författare:
Jonas Öhlin
Malin Forssell
Olov Wolf-Watz

Innehåll

Sammanfattning	4
1. Inledning	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Frågeställningar och metod.....	7
1.3 Avgränsning	7
1.4 Rapportens disposition.....	8
2. Avtalets utformning	9
2.1 Avtalets övergripande innehåll	9
2.2 Objekt och villkor för uthyrning.....	9
2.3 Samverkan och dialog	10
2.4 Övriga villkor	11
3. Hur används Fyrishov av föreningslivet?	12
3.1 Nyttjande av Fyrishovs allmänhallar	13
3.2 Nyttjande av Fyrishovs simhallar	17
4. Förutsättningar för föreningar att nyttja Fyrishov	18
4.1 Förutsättningar för föreningar i simhallar	19
4.2 Förutsättningar för föreningar i torrhallar	20
4.3 Utmaningar härrör till flera nivåer	26
5. Hur andra kommuner arbetar	30
5.1 Konkurrens om ytor är inte unikt för Uppsala.....	31
5.2 Hur olika intressen prioriteras varierar mellan kommunerna	31
5.3 Villkoren för föreningarna påverkas av flera faktorer	32
5.4 Framgångsfaktorer för en stödjande miljö för föreningar.....	33
6. Slutsatser och vägar framåt	35
6.1 Förändringar av avtalsvillkoren	35
6.2 Förändringar av avtalsvillkoren löser inte föreningarnas problem	39
Bilaga 1 - Intervjuade organisationer	42
Bilaga 2 - Andra kommuner	43

Sammanfattning

Idrotts- och fritidsnämnden (IFN) i Uppsala kommun har uppdragit åt kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen att granska nuvarande uppdragsavtal mellan kommunen och Uppsala kommun Arenor och Fastigheter AB för nyttjandet av Fyrishov.

Utredningen har genomförts av Strategirådet under perioden december 2024 - februari 2025. Metoder som använts inkluderar intervjuer med företrädare för Uppsala Arenor och Fastigheter AB, Destination Uppsala AB samt elva föreningar som nyttjar Fyrishov. Dessutom har bokningsdata analyserats, och en omvärldsanalys har genomförts genom att studera man arbetar med motsvarande frågor i Halmstad, Umeå, Västerås och Helsingborg.

Hur används Fyrishov av föreningslivet?

Föreningslivet står för ungefär två tredjedelar av bokningarna i Fyrishovs allmänhallar. Föreningar använder främst B- och D-hallarna, vilket kan ses som förväntat då dessa hallar tillhandahålls genom blockförhyrning där föreningarna kan nyttja markeringstimmar. Nyttjandegraden för dessa hallar uppgick till 63 procent under 2024 under de tider då blockförhyrning erbjuds, där nyttjandet är något lägre under helgtider jämfört med tider under vardagar. Inom timpotten nyttjades i princip samtliga timmar under 2024.

Under 2023 nyttjades 84 procent av de timmar som enligt avtalet tillhandahålls i simhallen. Två tredjedelar av dessa timmar nyttjades för 25-metersbanor. I princip samtliga timmar som tillhandahålls för förhyrning av undervisningsbassängen nyttjades.

År 2024 stod idrottsevenemang för ungefär 70 procent av evenemangsbokningar som anordnas i Fyrishovs allmänhallar, med hänsyn tagen till längd och omfattning på respektive bokning. Detta motsvarar ungefär andelen säsongfördelade tider som blir avbokade på grund av andra idrottsevenemang. Samtliga evenemang som bokats in i simhallarna år 2024 anordnades av föreningslivet.

Förutsättningar för föreningar att nyttja Fyrishov

Föreningar som är verksamma i simhallen upplever utmaningar att verka vid Fyrishov främst på grund av en brist på bassängytor. Föreningar anser att föreningslivet bör prioriteras i större utsträckning framför kommersiell verksamhet, samt att fördelningsprinciper och processen för tilldelning inte är tydlig, transparent och konsekvent. Avbokningar på grund av planerat och oplanerat underhåll innebär ökad administrativ börda och svårigheter att bedriva en fungerande verksamhet. Föreningarna kan inte ta emot alla som vill delta i deras verksamheter och avbokningar drabbar både simskoleverksamhet och utövares sportsliga möjligheter att nå framgång.

Förutsättningarna för föreningar som verkar i Fyrishovs torrhallar varierar beroende på typ av aktivitet som utövas samt på vilken nivå utövandet sker. För föreningar som inte har alternativa hallar att utöva sin idrott innebär avbokningar att utmaningar uppstår för att planera och bedriva en fungerande verksamhet som är attraktiv för utövare och ideellt

engagerade. Ett sätt att undvika dessa problem är att upprätta separata kommersiella avtal, och därmed undvika risk för avbokning. Detta är dock inte ekonomiskt försvarbart för föreningar som i många fall har en ansträngd ekonomi.

Föreningarnas förutsättningar påverkas också av hur Bolaget hanterar praktiska processer för schemaläggning, avbokningar och drift. Föreningar upplever brister i Bolagets framförhållning, kommunikation och samverkan, vilket förstärker de negativa konsekvenserna av avtalsvillkoren.

Hur arbetar andra kommuner?

Omvärldsanalysen visar att det finns olika principiella sätt att balansera olika intressen, där föreningslivet kan prioriteras i olika utsträckning.

I samtliga kommuner är efterfrågan större än utbudet på vissa typer av hallar under vissa tider. Oavsett vem eller vilka som prioriteras, är en framgångsfaktor att prioriteringsprinciperna och processen för tilldelning är formellt nedtecknad, utförlig och tydlig. Det finns kommuner som har mindre fördelaktiga villkor än i Uppsala ur ett föreningsperspektiv, exempelvis vad gäller rätten till avbokningar och med vilket varsel föreningar kan bli avbokade. I vilken mån villkoren ändå upplevs som rimligt för föreningarna beror dels på strukturella faktorer, som tillgången till ändamålsenliga ersättningshallar och vilka ekonomiska förutsättningar kommunen skapar genom olika typer av stöd, dels på dialogen och samverkan med kommunen.

Några faktorer framstår som särskilt viktiga för att skapa en positiv och stödjande miljö för föreningar inom de ramförutsättningar som finns. Det handlar om tydlighet i prioriteringar, att förklara varför villkor och prioriteringar ser ut som de gör, transparens, dialog, förutsägbarhet genom tydlig planering, flexibilitet och alternativ.

Slutsatser och vägar framåt

Utifrån föreningarnas synpunkter bedömer vi att framför allt följande delar av nuvarande avtalsvillkor kan justeras för att förbättra föreningarnas situation:

- *Den villkorade framförhållningen om minst tre veckor för avbokningar:* En möjlig åtgärd är att i avtalsvillkoren utöka framförhållningen avseende Bolagets möjlighet att avboka en förhyrd tid för markeringstaxa från tre till sex veckor, alternativt en annan lämplig tidsperiod.
- *Bolagets rätt att avboka förhyrda markeringstimmar till förmån för aktörer som med kommersiella avtal:* Den avtalsförändring som sannolikt skulle innebära den största förbättringen avseende föreningars möjligheter att nyttja Fyrishov, handlar om Bolagets rätt att avboka träningar och matcher på markeringstid. Samtidigt är det den förändring som skulle få mest genomgripande konsekvenser för övriga berörda och är ytterst en fråga om övergripande politiska prioriteringar mellan olika intressen.
- *Storleken på timpotten med markeringstimmar:* En ökad timpott skulle sannolikt nyttjas av föreningslivet. I och med att den kan användas i flera hallar ger den flera föreningar möjlighet att nyttja timpotten.

- *Reglera processer för dialog:* Att tillsammans gå igenom kommande bokningar, särskilt med föreningar som har mycket verksamhet i Fyrishov, med regelbundenhet skulle sannolikt minska missförstånd, förbättra föreningarnas förutsättningar att planera och genomföra sina verksamheter på ett fungerande sätt och öka möjligheten att hitta pragmatiska lösningar i dialog.

Strategirådets bedömning är dock att det i grunden inte främst är avtalsvillkoren som påverkar föreningarnas förutsättningar att bedriva sina verksamheter på ett fungerande sätt. Vi kan konstatera att föreningars förutsättningar att verka i Fyrishov skapas på olika nivåer: (i) den strukturella nivån, såsom som utbud av ändamålsenliga ersättningsytor och Bolagets ägardirektiv, som kommunen i huvudsak ansvarar för, (ii) avtalsnivån som IFN och Bolaget tillsammans ansvarar för, samt (ii) den praktiska nivån som Bolaget ansvarar för.

Förutsättningar på den strukturella nivån, men även den praktiska nivån påverkar avtalsvillkorens konsekvenser för föreningarna. Inte minst är detta kopplat till dialogen med föreningar samt processer för hantering av bokningar och avbokningar. Vi bedömer även att de fördelningsprinciper som idag tillämpas kan förtydligas och göras mer transparenta.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Idrotts- och fritidsnämnden (IFN) i Uppsala kommun har gett kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen i uppdrag att granska nuvarande uppdragsavtal om förhyrning av lokaler på Fyrishov och köp av tider i simhallen och undervisningsbassängen som nämnden har med Uppsala kommun Arenor och fastigheter AB. Utredningen syftar till att granska avtalet avseende kvalitet och ekonomi.

Utredningen har genomförts av Strategirådet. Uppdraget har genomförts under perioden december 2024 - februari 2025. I denna rapport presenteras utredningens slutsatser.

1.2 Frågeställningar och metod

Utredningen har syftat till att besvara nedanstående frågeställningar. Inom parentes framgår vilka kapitel som berör respektive frågeställning.

- Hur många evenemang genomförs i Fyrishovsanläggningen per år och hur många av dem är av idrottslig karaktär? (kapitel 3)
- Hur påverkas idrotten och föreningslivet av nuvarande upplägg på uppdragsavtal? Vilka föreningar påverkas och i vilken omfattning? (kapitel 3 och kapitel 4)
- Hur ser de föreningar som nyttjar Fyrishov på nuvarande upplägg? (kapitel 4)
- Hur hanteras liknande frågor i andra kommuner? (kapitel 5)

I kapitel 6 redovisas våra slutsatser och rekommendationer.

För att besvara ovanstående frågeställningar och belysa föreningars förutsättningar att nyttja Fyrishov har vi genomfört intervjuer, gått igenom skriftliga material samt bearbetat bokningsstatistik. Intervjuer har genomförts med elva föreningar som idag nyttjar Fyrishovs sim- och torrhallar. Intervjuer har även genomförts med företrädare för Uppsala Arenor och Fastigheter AB och Destination Uppsala AB. Vi har även genomfört en omvärldsanalys där vi studerat hur motsvarande frågor hanteras i Halmstad, Umeå, Västerås och Helsingborg. Inom ramen för omvärldsanalysen har vi genomfört intervjuer med ansvariga företrädare samt tagit del av relevanta skriftliga underlag från respektive kommun.

Totalt har 19 intervjuer genomförts. Intervjuerna har i huvudsak genomförts under januari och februari 2025. I Bilaga 1 redovisas de organisationer som intervjuats.

1.3 Avgränsning

Utredningen har fokuserat på föreningslivets förutsättningar och utmaningar att nyttja Fyrishov. Utredningen har således inte undersökt förhållanden för andra parter att nyttja Fyrishov, såsom exempelvis externa aktörer som genomför evenemang i anläggningen.

Avtalsskrivningar som berör simundervisning omfattas inte av utredningen.

1.4 Rapportens disposition

I kapitel 2 ger vi en beskrivning av innehållet i avtalet mellan Idrotts- och fritidsnämnden och Uppsala kommun Arenor och fastigheter AB.

I Kapitel 3 beskrivs på vilket sätt Fyrishov används av föreningslivet. Kapitlet baseras i stor utsträckning på bokningsstatistik.

I Kapitel 4 redovisas våra slutsatser kring föreningars förutsättningar att använda Fyrishov.

Kapitel 5 innefattar en beskrivning av hur liknade frågor hanteras i Halmstad, Helsingborg, Umeå och Västerås.

I Kapitel 6 sammanfattas våra slutsatser och rekommendationer.

2. Avtalets utformning

I detta kapitel ges en övergripande beskrivning av innehållet i avtalet mellan Idrotts- och fritidsnämnden och Uppsala kommun Arenor och fastigheter AB avseende nyttjande av Fyrishov. Syftet med beskrivningarna är att ge läsaren en grundläggande förståelse för avtalets innehåll och utformning.

2.1 Avtalets övergripande innehåll

Parter i avtalet är Uppsala kommun, Idrotts- och fritidsnämnden samt Uppsala kommun arenor och fastigheter AB (Bolaget). Avtalet rör inhyrning av lokaler (idrottshallar) för skolidrott samt föreningsbedriven verksamhet inom Uppsala kommun på Fyrishov. I avtalet regleras förhållandena och ansvarsfördelningen mellan parterna.

I avtalet beskrivs att parterna ska ha som gemensamt mål att verka för utvecklingen av Uppsala som idrottskommun. Parternas uppdrag är att skapa så bra förutsättningar som möjligt för kommunens invånare att delta i idrottens föreningsliv och därmed skapa ett livslångt intresse för idrott och fysisk aktivitet. Båda parter har även i uppdrag att skapa samnyttjande av lokalanvändning för att öka nyttjandegraden av kommunens befintliga anläggningsbestånd.

Nuvarande uppdragsavtal upprättades 2019 och har reviderats två gånger med tillägg som börjat gälla 1 januari 2020 respektive 1 januari 2021.

2.2 Objekt och villkor för uthyrning

Enligt avtalet ska Bolaget tillhandahålla hallar och del av simhall på Fyrishov för skola, föreningsliv samt plats för allmänhetens bad. Objekten som regleras i avtalet är specialhallar för gymnastik, trupp gymnastik, judo, tyngdlyftning, fäktning och luftsytte, samt allmänhallarna B och D. Även del av simhall samt plats för allmänhetens bad regleras i avtalet.

Specialhallar tillhandahålls 50 veckor per år under måndag-söndag kl. 09.00-22.00. Allmänhallarna (B och D) tillhandahålls mellan kl. 16.00-22.00 på vardagar och mellan kl. 08.00-22.00 på helger. Nämnden har rätt att hyra ut lokalerna i andra hand till skola och föreningsliv enligt kategori 1 och 2 (se nedanstående faktaruta). Nämndens uthyrning till aktörer inom dessa kategorier sker enligt subventionerad markeringstaxa.

Föreningsdriven verksamhet kan även nyttja en timpott för nyttjande av allmänhallar om 3 731 timmar årligen. Fördelningen av timpotten ska enligt avtalet ske i samråd mellan Bolaget och IFN enligt IFN:s fördelningsprinciper.

Simbanor tillhandahålls under perioden 1 januari - 31 december om motsvarande 9 536 timmar. En markeringstimma beräknas som motsvarande 2x25 meter, 1x50 meter, eller djupdel om 4x12,5 meter. 50-metersbanorna tillhandahålls kl. 06.00-08.00 under vardagar. 25-metersbanorna är tillgängliga vardagar kl. 16.00-22.00 och helger mellan 08.00-18.00. Djupdelen är tillgänglig vardagar kl. 16.00-22.00 och helger kl. 08.00-18.00. Dessutom tillhandahålls 1 000 timmar i undervisningsbassängen.

Priskategorier

Nedan framgår priskategorier för bokning av anläggningar i Uppsala. Prisnivåerna varierar mellan olika objekt och är generellt lägst för kategori 1 och högst för kategori 3.

Kategori 1

- Allmännyttiga ideella föreningar i Uppsala kommun för verksamhet / träning
- Icke kommersiella tävlingar/matcher/cuper på lokal och regional nivå oavsett ålder
- Icke kommersiella tävlingar/matcher/cuper på nationell och internationell nivå för barn och ungdomar.

Kategori 2

- Verksamhet inom grundskola och gymnasieskola inom Uppsala kommun
- Idrottsklasser på skoltid samt studieförbund i Uppsala kommun, grundskolor och gymnasieskolor i idrottshallar till särskilt pris enligt självkostnadsprincipen

Kategori 3

- Övriga förhyrare, till exempel: företag, privatpersoner, föreningar från andra kommuner, samt distrikts- och riksförbund. Kommersiella tävlingar/matcher/cuper på nationell och internationell nivå för vuxna. För kommersiella verksamheter och arrangemang/matcher av publikt intresse upprättas särskilt avtal.

2.3 Samverkan och dialog

Avtalet reglerar att parterna förbinder sig gemensamt och var för sig att verka för en god service och kvalitet till samtliga förhyrare. I avtalet framgår även att Bolaget och IFN åtar sig att två gånger per år genomföra gemensamma föreningsdialoger för föreningar som bedriver verksamhet på Fyrishov.

Säsongsfördelningen genomförs en gång per år och ska vara föreningarna tillhanda senast 31 maj varje år. Parterna åtar sig att under april månad ha ett gemensamt fördelningsmöte.

Parterna har rätt att utanför avtalet hitta flexibla arbetssätt kring bokningshanteringen för att underlätta för föreningar som verkar på Fyrishov. Exempelvis kan detta innebära att tider kan flyttas utanför de avtalade tiderna, eller att målgrupper kan prioriteras om båda parter är överens. Parterna har även möjlighet att skapa förändrade bokningsrutiner för B- och D-hallen i syfte att öka servicenivån för föreningar som verkar på Fyrishov.

2.4 Övriga villkor

Enligt avtalet har Bolaget rätt att för annat ändamål, såsom tävling, uppvisning, konferens med mera, som inte kan förläggas på annan tid disponera anläggningen på förhyrd tid enligt kategori 3 avseende kommersiella tävlingar /matcher/cuper/övriga aktiviteter på nationell och internationell nivå för vuxna.

Bokningar som bidrar till Uppsala kommuns attraktion som besöksmål ska prioriteras av bolaget. Aktiviteter som avbokas till följd av detta hanteras av IFN som ska meddelas minst tre veckor innan planerad avbokning. I första hand ska Bolaget erbjuda IFN annan hall/simbana som IFN inte hyr in, och om detta inte är möjligt ska IFN ersättas för den avbokade tiden.

I avtalet beskrivs även parternas uppdrag och ansvar i förhållande till IFN:s mål och budget, samt de bolagsspecifika ägardirektiv som ska uppfyllas.

3. Hur används Fyrishov av föreningslivet?

Sammanfattning

- Föreningslivet står för ungefär två tredjedelar av bokningarna i Fyrishovs allmänhallar.
- Föreningar använder främst B- och D-hallarna, vilket kan ses som förväntat då dessa hallar tillhandahålls genom blockförhyrning där föreningarna kan nyttja markeringstimmar. Även A-hallen används i relativt stor utsträckning, där föreningsbokningar främst sker genom timpotten.
- Nyttjandegraden för B- och D-hallen uppgick till 63 procent under 2024 under de tider då blockförhyrning erbjuds. Nyttjandegraden var lägre under de tider som erbjuds under helger jämfört med tider som erbjuds under vardagar. Inom timpotten nyttjades i princip samtliga timmar under 2024.
- Under 2023 nyttjades 7 986 av de 9 536 timmar som enligt avtalet tillhandahålls i simhallen, motsvarande 84 procent av tillgängliga timmar. Två tredjedelar av timmarna nyttjades för 25-metersbanor. I princip samtliga timmar som tillhandahålls för förhyrning av undervisningsbassängen nyttjades.
- Idrottsevenemang står för 70 procent av evenemangsbokningarna som anordnas i Fyrishovs allmänhallar, med hänsyn tagen till längd och omfattning på respektive bokning. Samtliga evenemang som bokats in i simhallarna anordnas av föreningslivet.

I detta kapitel beskriver vi hur Fyrishovs anläggningar används av föreningslivet och andra aktörer. Vi fokuserar på de delar av anläggningen som nyttjas av flera olika aktörer - i praktiken allmänhallarna och simhallarna.

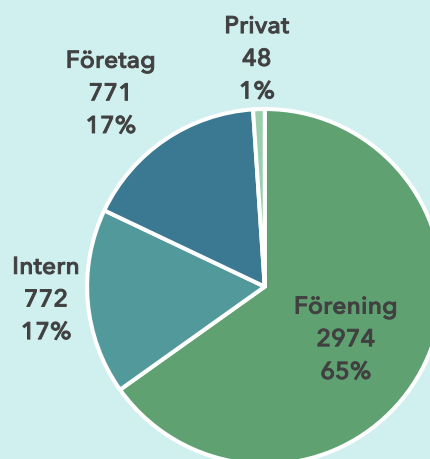
Inom ramen för utredningen har vi undersökt möjligheterna ta fram beskrivande statistik över avbokningar av inbokade tider. Det har dock visat sig att relevanta analyser av avbokningar inte är möjliga att genomföra. Avbokningar till enskilda bokningar loggas, men datumstämplar saknas vilket innebär att det inte är möjligt att identifiera hur lång tid innan den bokade tiden som en avbokning genomförs. Det är inte heller möjligt att identifiera orsaken till att en inbokad tid avbokas, eller på vilken aktörs initiativ som avbokningen skett. Dessutom saknas relevant information om hur avbokningen hanterats, såsom exempelvis om den inbokade aktiviteten genomförts i en ersättningshall under den bokade tiden, eller i samma hall men en annan tid. Vi har därför samlat in information om förekomsten av avbokningar genom de intervjuer som genomförts inom ramen för utredningen. Detta diskuteras i efterföljande kapitel.

3.1 Nyttjande av Fyrishovs allmänhallar

Under 2024 uppgick antalet bokningar i allmänhallarna till drygt 4 500. Föreningar står för knappt 3 000 bokningar, motsvarande två tredjedelar (se Figur 1).

Ungefär 17 procent av bokningarna klassificeras som interna bokningar, vilket i stor utsträckning innefattar skolidrott. En lika stor andel bokningar står privata företag för, vilket omfattar evenemangsbokningar, men även bokningar gjorda av friskolor i bolagsform. Privata bokningar, alltså bokningar gjorda av enskilda privatpersoner, utgör en relativt liten del av nyttjandet av Fyrishov.

Figur 1 - Fördelning av bokningstillfällena per aktör

Källa: Uppsala Arenor och fastigheter, egen bearbetning

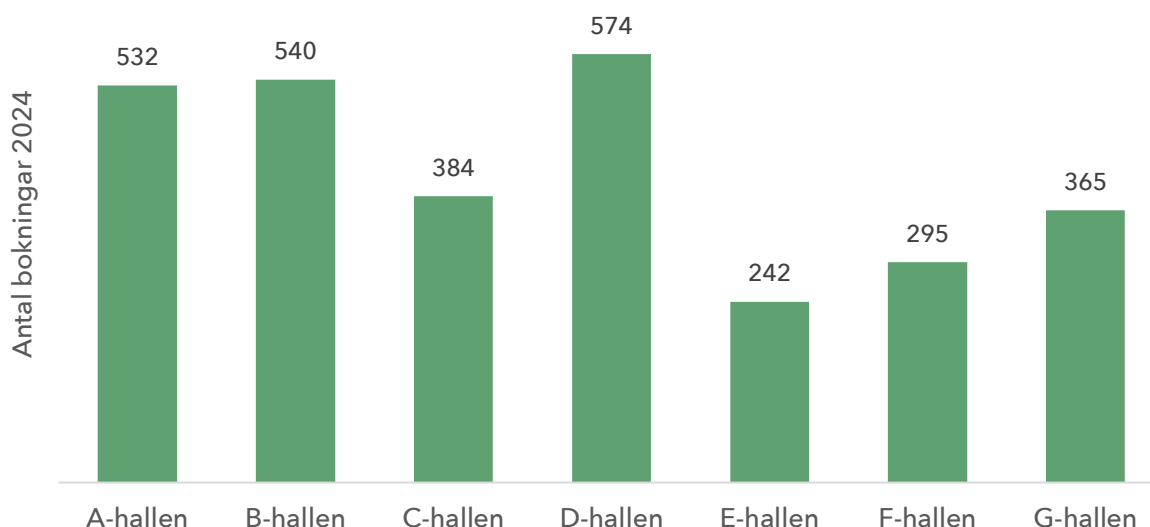
Not: Statistiken avser nyttjandet av allmänhallarna A, B, C, D, E, F samt G.

3.1.1 FÖRENINGARS NYTTJANDE AV FYRISHOV'S ALLMÄNHALLAR

I detta avsnitt beskriver vi föreningslivets nyttjande av Fyrishovs allmänhallar.

I Figur 2 nedan redovisas antalet bokningar som föreningar bokar in per hall under 2024. Av de hallar som erbjuds vid Fyrishov nyttjar Föreningslivet främst B- och D-hallarna, vilket kan ses som förväntat då dessa hallar tillhandahålls genom blockförhyrning där föreningar nyttjar markeringstimmar. Även A-hallen används i stor utsträckning av föreningslivet.

Figur 2 - Föreningslivet nyttjar främst A-, B-, samt D-hallen

Källa: Uppsala Arenor och Fastigheter, egen bearbetning.

Vissa idrotter nyttjar flera olika hallar medan andra idrotter har särskilda behov som endast kan tillgodoses i specifika hallar. Exempelvis utövas idrotter som handboll, basket, samt roller derby i en enskild hall. Idrotter som volleyboll, gymnastik och i viss utsträckning innebandy utövas dock i flera olika hallar. Nedan följer en sammanställning av de primära användningsområdena för respektive hall, baserat på bokningsstatistik från 2024.

- I A-hallen finns en läktarkapacitet på ungefär 2000 sittande åskådare. Hallen har även ett sviktande trägolv. Hallen används främst till volleyboll och basket, men även gruppträning i gymnastik (gymmix) och roller derby är relativt vanliga aktiviteter i hallen.
- I B-hallen är det tillåtet att använda handbollsklister. I Fyrishov utövas handboll därför nästan uteslutande i denna hall, och nästan två av tre bokningar i B-hallen avser just handboll. Andra idrotter som utövas i hallen är volleyboll och gymnastik.
- C-hallen används främst till volleyboll och gymnastik. Även cheerleading utövas i viss utsträckning i hallen.
- D-hallen används främst till gymnastik, men även volleyboll och innebandy utövas i relativt stor utsträckning i hallen.
- I E-hallen utövas främst kampsport. Även innebandy utövas i viss utsträckning i hallen.
- F- och G-hallarna används främst till dans. Även kampsport utövas i dessa hallar.

3.1.2 NYTTJANDEGRADEN INOM AVTALSREGLERADE TIDER OCH HALLAR

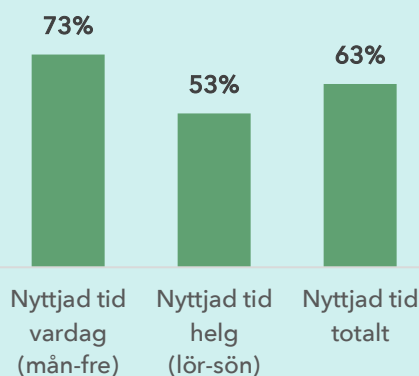
Som beskrivits ovan tillhandahålls B- och D-hallarna för föreningsdriven verksamhet 16.00–22.00 under vardagar samt 08.00–22.00 under helger.

Nyttjandegraden avseende föreningsbokningar i B- och D-hallarna uppgick till 63 procent under 2024, se Figur 3. Under de tider som erbjuds på vardagar uppgår nyttjandegraden till 73 procent. Under helger är nyttjandegraden dock betydligt lägre – drygt hälften av den tillgängliga tiden bokas upp.

D-hallen nyttjas generellt något mer än B-hallen. Under vardagar mellan 16.00–22.00 uppgår belägningsgraden till 71 procent för B-hallen och 74 procent för D-hallen. Under helger uppgår belägningsgraden till 49 procent för B-hallen och 56 procent för D-hallen.

Förutom blocktiderna i B- och D-hallarna kan föreningslivet nyttja en timpott om 3 731 timmar. Timpotten innebär att föreningar kan nyttja Fyrishovs hallar enligt markeringstaxa utanför de ramar som sätts genom blocktiderna. De flesta timmar i timpotten nyttjas;

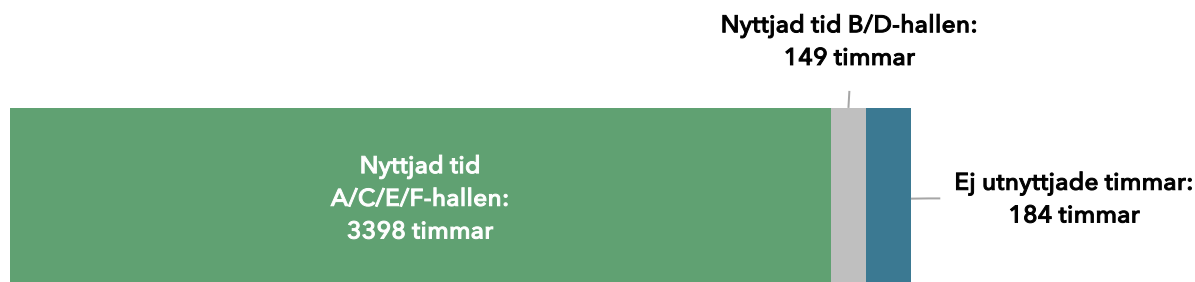
Figur 3 - Nyttjandegrad för B- och D-hallen 2024

Källa: Uppsala Arenor och Fastigheter.
Not: Nyttjandegraden avser nyttjandet inom ramen för blockförhyrning i B- och D-hallen under 2024, (totalt 5 824 timmar).

3 398 timmar, motsvarande 91 procent av de tillgängliga timmarna i timpotten, nyttjades i A-, C-, E-, eller F-hallen. 149 timmar nyttjades i B- eller D-hallen. 184 timmar, motsvarande 5 procent av timmarna i timpotten, utnyttjades inte under året. Anledningen till att dessa timmar inte nyttjas är i stor utsträckning att timmar som bokats in avbokas.

Figur 4 - Andel nyttjade timmar i timpotten 2024

Källa: Uppsala Arenor och Fastigheter, egen bearbetning.

3.1.3 EVENEMANG I ALLMÄNHALLARNA

Under 2024 genomfördes drygt 150 evenemang vid Fyrishov. De genomförda evenemangen innefattar ett brett spann av aktiviteter, såsom mässor, konferenser, idrottsturneringar samt enstaka matcher. Idrottsliga evenemang anordnas både genom separata kommersiella avtal samt markeringstimmar som fördelas genom timpotten. Ett exempel på större evenemang som bokas in utifrån timmar i timpotten är Störvretacupen, medan matcher på elitnivå generellt bokas in genom separata avtal.

Evenemangsbokningarna varierar både avseende längd och den yta som upptas av evenemanget. Vissa evenemang, såsom exempelvis en elitseriematch, kan omfatta en enskild hall under en begränsad tid. Andra evenemang är mer omfattande, såsom större mässor som tar upp flera hallar och pågår under flera dagar.

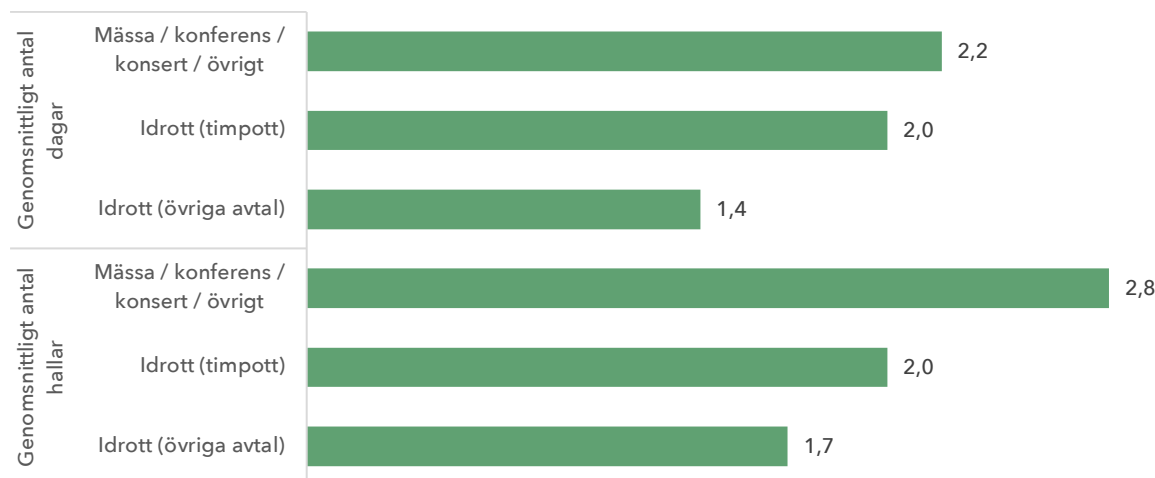
I figuren nedan framgår det genomsnittliga antalet bokade hallar samt dagar vid evenemangsbokningar inom olika aktivitetskategorier. Statistiken avser bokningar i Fyrishovs allmänhallar.¹ Sammanställningen baseras på underlag som tillhandahållits av Bolaget och har krävt viss manuell bearbetning och bedömning.

Avseende mässor, konferenser, konserter och andra liknande aktiviteter bokas i genomsnitt 2,8 hallar i 2,2 dagar. Exempel på mässor som genomförts under 2024 är 60plus-mässan, vetenskapsmässan SciFest, Antikmässan samt Öl- och Spritmässan.

Kategorin idrott (timpott) omfattar idrottsevenemang som bokas in via timpotten. Inom denna kategori bokas i genomsnitt 2,0 hallar i 2,0 dagar. Avseende idrottsevenemang som bokas in genom andra avtal än timpotten uppgår en genomsnittlig bokning till 1,4 dagar. I genomsnitt nyttjas 1,7 hallar vid varje bokning.

¹ Exempel på evenemang vid andra platser är cirkus som anordnas på gräsplanen vid campingen eller tävlingar vid beachvolleyplanen.

Figur 5 - Antal dagar och hallar per bokning och aktivitet

Källa: Uppsala Arenor och Fastigheter, egen bearbetning.

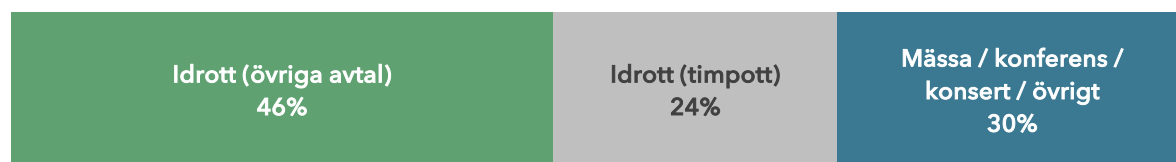
Not: Statistiken omfattar bokningar i Fyrishovs allmänhallar.

I syfte att skapa en jämförbar bild av omfattningen på bokningarna inom respektive aktivitetskategori har vi tagit hänsyn till bokningarnas längd samt hur många hallar som nyttjas vid varje bokningstillfälle. För att beräkna varje enskild boknings omfattning har vi därför multiplicerat antalet inbokade hallar med antalet dagar per bokning.

Utifrån dessa premisser - där vi alltså tar hänsyn till bokningarnas omfattning - står idrottsevenemang som bokas in via timpotten för ungefär en fjärdedel av evenemangsbokningarna. En stor andel av dessa timmar fördelas till Storvretacupen. Idrottsevenemang som bokas in via övriga avtal utgör nästan hälften av evenemangsbokningarna. 30 procent av evenemangsbokningarna utgörs av mässor, konferenser, konserter och andra liknande evenemang.

Andelen idrottsliga evenemang som beskrivs i figuren nedan kan relateras till Bolagets bedömning om att 60 procent av avbokningar av säsongsfördelade tider beror på idrottsevenemang, medan resterande 40 procent av avbokningarna beror större evenemang såsom mässor och konserter.²

Figur 6 - Uppskattad fördelning av evenemang per aktivitetskategori 2024

Källa: Uppsala Arenor och Fastigheter, egen bearbetning.

Not: Statistiken avser bokningarnas omfattning med hänsyn till längd och omfattning.

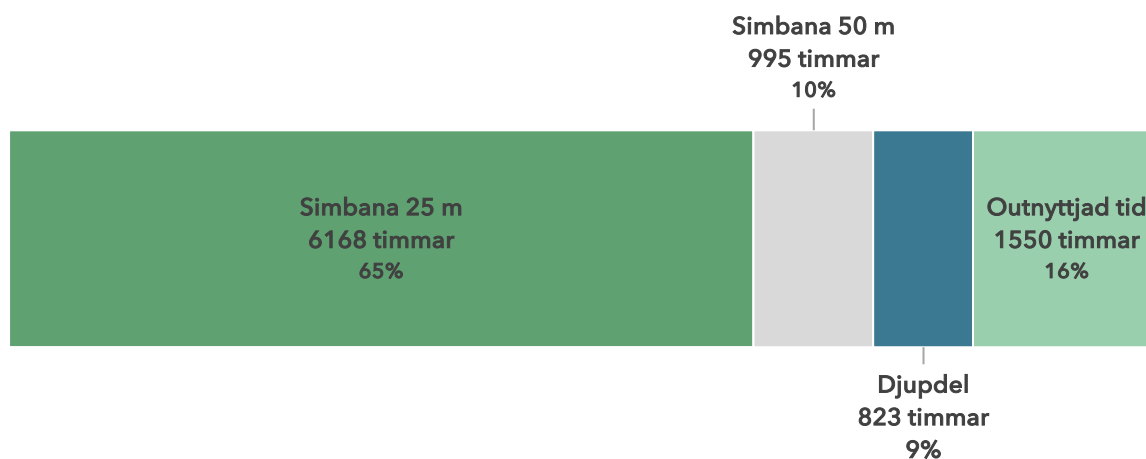
² Uppsala arenor och fastigheter (2014). *Tidsfördelning Fyrishov Föreningar och evenemang 14 feb 2024*. Power point-presentation.

3.2 Nyttjande av Fyrishovs simhallar

Enligt avtalet tillhandahålls 9 536 timmar årligen i 25- och 50-metersbanorna samt djupdelen i Fyrishovs simhall. Under 2023 nyttjades 7 986 timmar, motsvarande 84 procent av samtliga tillgängliga timmar. Två tredjedelar av de tillgängliga markeringstimmarna nyttjades för 25-metersbanor, se nedanstående figur. Var tionde tillgänglig timme nyttjades för 50-metersbanor. En nästan lika stor andel av timmarna nyttjades för djupdelen. 1 550 av timmar av de timmar som tillhandahålls inom ramen för avtalet utnyttjades inte, motsvarande 16 procent av samtliga tillhandahållna timmar. Det är främst under mindre attraktiva tider på helger som dessa timmar inte nyttjas.

Under 2024 var nyttjandet av markeringstimmarna något lägre än 2023 på grund av underhåll i simhallen under sommaren. Under helåret nyttjades 76 procent av de tillgängliga timmarna.

Figur 7 - Nyttjande av markeringstimmarna i Fyrishovs simbanor och djupdel 2023

Källa: Uppsala Arenor och Fastigheter, egen bearbetning.

Undervisningsbassängen tillhandahålls under 1000 timmar årligen. I princip samtliga dessa timmar utnyttjades under både 2023 och 2024.

3.2.1 EVENEMANG I SIMHALLARNA

I simhallarna anordnades 14 evenemang under 2024 som i olika utsträckning nyttjade simbanorna. Samtliga dessa evenemang avsåg event som anordnades av föreningsdriven verksamhet.

4. Förutsättningar för föreningar att nyttja Fyrishov

Sammanfattning

- En brist på bassängytor skapar utmaningar för föreningar som nyttjar Fyrishovs simhall. Föreningar verksamma i simhallarna upplever att föreningslivet bör prioriteras före kommersiell verksamhet, samt att fördelningsprinciper och processen för tilldelning inte är tydlig, transparent och konsekvent. Avbokningar på grund av planerat och oplanerat underhåll innebär ökad administrativ börda och svårigheter att bedriva en fungerande verksamhet. Föreningarna kan inte ta emot alla som vill delta i deras verksamheter och avbokningar drabbar både simskoleverksamhet och utövares sportsliga möjligheter att nå framgång.
- Föreningar som verkar i Fyrishovs torrhallar påverkas i varierande grad av de villkor som framgår i avtalet, vilket framför allt beror på i vilken utsträckning en förening är beroende av en viss hall i Fyrishov för att kunna utöva sin idrott. För föreningar som inte har några andra alternativ innebär avbokningsvillkoren och avtalsvillkoren, som innebär att evenemang prioriteras före en bokning till markeringstaxa, utmaningar att planera och bedriva en fungerande verksamhet som är attraktiv för utövare och ideellt engagerade. Föreningar med elitlag upprättar separata avtal med Bolaget för aktiviteter såsom matcher på elitnivå för att undvika dessa problem. Det innebär dock betydande kostnadsökningar för dessa föreningar.
- Föreningarnas förutsättningar påverkas också av hur Bolaget hanterar praktiska processer för schemaläggning, avbokningar och drift. Föreningar upplever brister i Bolagets framförhållning, kommunikation och samverkan, vilket förstärker de negativa konsekvenserna av avtalsvillkoren.
- Strategirådet konstaterar att föreningarnas förutsättningar att verka i Fyrishov skapas av förutsättningar som är kopplade till olika nivåer: den strukturella nivån som kommunen i huvudsak ansvarar för, avtalsnivån som IFN och Bolaget tillsammans ansvarar för och den praktiska nivån som Bolaget ansvarar för. Förutsättningar på den strukturella nivån, som utbud av ändamålsenliga ersättningsytor och Bolagets ägardirektiv, påverkar i sin tur avtalsvillkorens konsekvenser för föreningarna.

I detta kapitel redogör vi för föreningslivets förutsättningar att nyttja Fyrishovs anläggning. Inledningsvis återger vi vad föreningar som är verksamma i simhallar respektive torrhallar har uppgett om deras förutsättningar att vistas i Fyrishov. Därefter redogör vi för våra iakttagelser om föreningarnas förutsättningar i relation till vilken nivå dessa förutsättningar skapas på – strukturell nivå, avtalsnivå eller praktisk nivå.

4.1 Förutsättningar för föreningar i simhallar

I detta avsnitt redogör vi vad som framkommit i intervjuer med företrädare för Uppsala mastersimklubb, Uppsala simsällskap samt Uppsala Simskoleförening.

Uppsala mastersimklubb är relativt nöjda med nuvarande villkor och uttrycker inga större problem vad gäller förutsättningarna att nyttja Fyrishovs simhallar. Intervjuad företrädare nämner att det ibland sker avbokningar, men att dessa oftast meddelas i god tid. De har inte erbjudits alternativa tider vid avbokningar, men har flera regelbundna tider i veckan, vilket innebär att avbokningar inte bedöms utgöra ett stort problem. De flesta medlemmar simtränar i rent motionssyfte vilket innebär att medlemmarna inte är beroende av ett visst antal träningstimmar.

Övriga intervjuade föreningar som verkar i Fyrishovs simhall upplever dock en stor brist på bassängtytor – både i Fyrishov och i kommunen som helhet. Uppsala simskoleförening och Uppsala simsällskap upplever att den största utmaningen är bristen på markeringstimmar och att efterfrågan inte kan mötas. Uppsala simskoleförening uttrycker oro över att behöva höja avgifterna för att kunna hyra bassänger utan markeringstimmar, vilket påverkar tillgängligheten för simskoleverksamheten. Både simskoleföreningen och simsällskapet kan på grund av den begränsade bassängtillgången inte ta emot alla som vill delta i deras verksamheter. Det är ett särskilt högt tryck på markeringstimmar i undervisningsbassängen – som beskrivits i ovanstående kapitel nyttjas i princip samtliga dessa markeringstimmar. Det hårda trycket på simytorna bidrar även i viss utsträckning till att försämma stämningen mellan de föreningar som är verksamma i simhallen.

Konkurrensen om simbanorna är som hårdast under attraktiva tider, exempelvis tidig vardagkväll och söndagar. Som framgår av avsnitt 3.2 nyttjas dock inte alla markeringstimmar. Intervjupersonerna lyfter att det beror på att vissa tider inte är relevanta att bedriva verksamhet på, exempelvis finns inget intresse från vårdnadshavare att boka in barn på simskola efter lunch på lördagar.

Samtliga intervjupersoner förväntar sig att problemen med bristande tillgång på bassängtid och hög konkurrens om tider kommer att lösa sig när den nya simanläggningen öppnar, men det finns viss farhåga att Bolagets egen verksamhet ska konkurrera med föreningslivets verksamhet även där.

Simskoleföreningen och simsällskapet önskar en bättre fördelning av tider, där föreningsverksamhet prioriteras före kommersiell verksamhet eller andra verksamheter som betalar externt pris. Simsällskapet uppfattar att det varken är en rättvis eller rimlig lösning att de föreningar som kan träffa egna avtal med Fyrishov för kommersiella priser. Simskoleföreningen och simsällskapet önskar att Bolagets process och principer för tilldelning är tydligare, mer transparenta och att de regler som finns tillämpas konsekvent.

Simanläggningens skick beskrivs i intervjuer som bristfällig. Intervjupersoner uppger att avbokningar kan ske med kort varsel och att det då huvudsakligen handlar om hastigt uppkomna problem med anläggningen. Även kommunikationen kring avbokningar på grund av planerat underhåll upplevs som bristfällig och ojämn beroende på hur nära kontakt man har med personalen.

På grund av bassängbristen finns inget funktionellt alternativ när simskoleföreningens tider blir avbokade på grund av underhåll, tävlingar eller mästerskap. Rehab-bassängen är för djup och äventyrsbadet är dels en sämre yta att vara på, dels kan det uppstå konflikter med badbesökare som känner sig undanträngda.

Även för Uppsala simsällskap är avbokningar och bristen på ersättningsalternativ en utmaning. Simning kräver mycket tid i vatten och går inte att ersätta med träning på mark. Särskilt för medlemmar som tränar inför mästerskap blir avbokningar problematiska då de får sämre förutsättningar att nå sportslig framgång. Simskoleverksamheten är uppbyggd i perioder och förskjutningar på grund av avbokningar leder enligt intervjupersonen till mycket mer administration samt missnöje bland medlemmar och föräldrar.

Bokningssystemet upplevs som administrativt tungt och svåröverblickbart, särskilt för simsällskapet som har mycket verksamhet. Bokningssystemet kräver enligt simsällskapet mycket tid och arbete eftersom varje bana är en separat bokning, och varje träningstimme kan därför innefatta ett stort antal enskilda bokningar. Systemet hanterar därtill avvikande datum på ett sätt som enligt intervjupersonen gör det svårt att förstå varför de är avvikande. Det bedöms även vara mycket tidskrävande att boka av och boka om tider, särskilt under lov.

Simsällskapet efterfrågar bättre framförhållning från Bolagets sida och en bättre dialog kring planeringen generellt för att förbättra förutsättningarna att utöva verksamheten.

4.2 Förutsättningar för föreningar i torrhallar

Hur förutsättningarna för de föreningar som nyttjar torrhallarna i Fyrishov ser ut varierar, bland annat beroende på föreningarnas egenskaper, exempelvis ekonomi, storlek, förekomsten av elitverksamhet och idrottspecifika krav. I detta avsnitt redogör vi för vad som framkommit i intervjuer med företrädare för Fyrisgården, Gymnastik- och cheerleadingföreningen Uppsala, KFUM Uppsala Basket, Uppsala Gymnastikförening, Uppsala Handbollsklubb, Uppsala Roller Derby, Uppsala Taekwaon-Do Klubb och Uppsala Volleybollsällskap.

4.2.1 VISSA IDROTTER ÄR BEROENDE AV FYRISHOV'S HALLAR

För vissa föreningar är Fyrishov det enda direkta alternativet i Uppsala. A-hallen är idag den enda hallen i kommunen med 2 000 platser och trägolv samt 9 meter i takhöjd. B-hallen har 300 platser, 9 meter i takhöjd och kan hantera klister. C- och D-hallen har 9 meter i takhöjd och förråd för stora mattor.³

Vissa sporter har behov av de unika egenskaper som vissa hallar har (se avsnitt 3.1.1 för redogörelse över vilka idrotter som bedrivs i olika hallar). Exempelvis har gymnastikföreningar behov av hög takhöjd och förråd för mattor och redskap. Roller Derby kan på grund av skaderisk endast utövas på hårt golv, vilket finns i A-hallen. Handbollen har behov av klister för sin verksamhet, vilket tillåts i B-hallen. Volleybollen och basketen har på elitnivå endast Fyrishov som arena. Särskilt elitverksamheter har även

³ Uppsala arenor och fastigheter (2014). *Tidsfördelning Fyrishov Föreningar och evenemang 14 feb 2024*. Power point-presentation.

behov av viss läktarkapacitet. Avsaknaden av ändamålsenliga ersättningshallar innebär sårbarheter för dessa föreningar, särskilt på elit- och elitsatsande nivå.

Även för andra verksamheter är Fyrishov viktig. För exempelvis Uppsala gymnastikförenings verksamhet Gymmix, som framför allt har årsrika utövare, är det viktigt att kunna utöva verksamheten vid en plats som det är lätt att ta sig till, vilket Fyrishov är.

4.2.2 BRIST PÅ IDROTTSHALLAR ANPASSADE EFTER IDROTTENS BEHOV

En generell synpunkt bland de intervjuade föreningarna är ett bristande utbud på idrottshallar i Uppsala som är anpassade efter idrottens specifika behov. Det gäller inte minst föreningar med elitverksamhet, som har specifika krav från respektive specialidrottsförbund på utformning och läktarkapacitet.

I Uppsala kommun finns endast tre hallar som tillåter användning av klister, varav Fyrishovs B-hall är en av dem. Det finns dock ingen hall som fullt ut uppfyller Svenska Handbollförbundets krav, vilket innebär att handbollen spelar på dispens i B-hallen. A-hallen uppfyller inte heller de formella kraven, även om hallen sannolikt skulle godkännas vid avancemang till Allsvenskan enligt intervjuad företrädare för handbollen. Dock utgör golvet i A-hallen ett problem för handbollen – det är ändamålsenligt för basketeten men handbollen behöver ett golv med bättre fäste samt tillåter klister.

Roller derby kan endast nyttja Fyrishovs A-hall då denna hall har ett tillräckligt hårt golv för utövande av sporten. Ingen annan hall i Uppsala uppfyller kraven på golvyta och säkerhetsavstånd runt planen på seniornivå. Föreningen bedömer även att tillgång till en hall med linjer i golvet anpassade för roller derby skulle effektivisera utövandet betydligt, då mycket tid går åt för att ställa fram och ta bort linjerna vid varje träning eller match. Bristen på relevanta hallar bedöms av föreningen innebära stora begränsningar för möjligheterna att utöva seniorverksamhet i Uppsala. Ett ytterligare exempel är volleybollen som har svårt att nyttja A-hallen på ett ändamålsenligt sätt för träning eftersom det inte finns tvärgående linjer i hallen.

Flera föreningar upplever brist på ändamålsenliga ersättningshallar vid avbokningar. Bland annat upplever handbollen och gymnastik- och cheerleadingföreningen brist på alternativa hallar att vara i, vilket gör verksamheterna sköra för förändringar.

4.2.3 ELITMATCHER BOKAS IN I PRISKATEGORI 3 FÖR ATT INTE AVBOKAS

Både handbollen, volleybollen och basketeten har under 2024 bokat in elitmatcher i priskategori 3. Detta innebär högre kostnader jämfört med att använda markeringstimmar, men innebär att föreningarna kan vara säkra på att de inte avbokas till förmån för något annat evenemang. För handbollen innebär detta upplägg enligt den intervjuade företrädaren en kostnadsökning med uppskattningsvis 35 000–40 000 kronor per år för att vara säkra på att elitmatcher inte avbokas. Vad gäller dessa avtal förekommer synpunkter på hur Bolagets prissättning ser ut, framför allt hur marknadspriset beräknas samt priset för kringutrustning. Vissa föreningar önskar även ett bättre strategiskt samarbete med Bolaget kring hur möjligheterna att öka sina intäkter i samband med match. Vidare lyfts även synpunkter på att föreningar behöver betala extra för utrustning såsom bänkar för avbytare och stolar, vilket man lyfter bör ingå när man hyr en idrottshall.

Intervjuad företrädare för en av föreningarna upplever att Bolagets vinstkrav gör att de inte kan hitta pragmatiska lösningar som kan vara bra för kommunen ur ett helhetsperspektiv, och ger ett exempel:

“Brasiliens handbollslandslag var här och behövde träning, men det blev dyrt att hyra tider i Fyrishov. I Eskilstuna sa de däremot ‘välkomna hit, det löser vi. Här får ni det här, det är gratis’. De ser det som positivt för kommunen.”

4.2.4 FLERA FÖRENINGAR HAR EKONOMISKA UTMANINGAR

Den ekonomiska delen av villkorsavtalet påverkar föreningars förutsättningar att verka i Fyrishov, vilket är sammankopplat med föreningarnas ekonomi i stort. I intervjuerna framkommer att flera föreningar har ekonomiska utmaningar.

Ett exempel är Uppsala gymnastikförening vars medlemsantal minskat sedan pandemin. Föreningen har tidigare haft en anställd på kansliet men uppger att det inte längre är ekonomiskt möjligt. Dessutom krävs utbildade tränare som behöver avlönas. Föreningens kostnader har enligt föreningens bedömning gått upp med 70–80 procent efter pandemin. Uppsala gymnastikförening hyr gymnastikhallen dygnet runt tillsammans med Gymnastik- och cheerleadingföreningen. Ökade kostnader för lokalen och städning utgör enligt intervjuad företrädare för Uppsala gymnastikförening en ansevärd del av föreningens kostnadsökningar. Tidigare ingick städning i kostnaden men numera behöver det köpas in separat, vilket i praktiken har inneburit en markant kostnadsökning för föreningen. Detta går ut över de aktiva då föreningen har behövt höja medlemsavgifterna, vilket inneburit att föreningen har tappat en del medlemmar.

Även företrädare för basketen lyfter att deras ekonomiska situation spelar in i hur prissättningen fungerar för dem: “vi har funderat på prissättningen ibland av de separata avtalen. Vi kan inte säga att det är för dyrt i relation till vad vi får, men det är dyrt för att vi har dåligt med pengar”.

4.2.5 VISSA AVTALSVILLKOR UPPLEVS PÅVERKA NYTTJANDET AV FYRISHOV NEGATIVT

En synpunkt som lyfts av flera intervjuade föreningsföreträdare är det suboptimala i att föreningar kan se att hallar står tomma på Fyrishov, samtidigt som det finns en efterfrågan på fler halltider. Föreningar uppfattar att detta beror på utformningen av det nuvarande avtalet avseende den begränsade mängden blocktider och markeringstimmar i timpotten.

Basketens ungdomsverksamhet nyttjar endast Fyrishov vid evenemang såsom mästerskap. Då hyrs flera hallar inom ramen för timpotten. Detta upplever föreningen fungerar bra. Både handbollen och Uppsala gymnastikförening lyfter dock att om de vill arrangera något efter att timpotten är fördelad, måste de betala fullpris, vilket de inte har råd med. Som konsekvens uppger de att lokalerna står tomma i stället.

Gymnastikföreningen lyfter att om de tecknar separat avtal på kommersiella villkor, innebär det att de till skillnad från motsvarande föreningar i andra kommuner inte får ekonomin att gå runt vid arrangemang av tävlingar. Villkoren för nyttjande av timpotten påverkar på så vis föreningarnas intäktsmöjligheter.

Företrädare för volleybollen uppfattar att det vore möjligt att nyttja hallarna bättre genom att öka timpotten med markeringstimmar, och att skulle gå att justera något vilka idrotter som vistas i de olika hallarna. De uppfattar exempelvis att man skulle kunna se över möjligheten att använda A-hallen mer effektivt genom att måla linjer över tvärplan, vilket skulle möjliggöra för föreningen att vara där med flera grupper samtidigt.

Föreningarnas verksamhet påverkas i olika utsträckning av att evenemang har företräde framför säsongsbokningar. Basketen upplever ett pusslande när seriesystemet ska läggas, då en del evenemang redan är inbokade när serieschemat läggs i juni. De uppger att det inte är optimalt, men ändå fungerar rimligt, delvis för att det än så länge inte är fullt i A-hallen där deras matcher spelas. Handbollen lyfter problem med att villkoren möjliggör för events att bokas in flera helger i rad, vilket framför allt försvårar deras möjligheter att spela matcher betydligt. Även volleybollen upplever problem med events som pågår under en längre sammanhållen tid, vilket påverkar deras träningsmöjligheter.

Gymmix har framför allt verksamhet dagtid då konkurrensen är låg, vilket gör att upplägget fungerar bra för dem. Taekwandoklubben och Fyrisgården uppfattar också att villkoren vad gäller markeringstaxa och evenemangens företräde fungerar för deras verksamheter.

4.2.6 FÖRENINGARNAS UPPLEVELSE AV AVBOKNINGSVILLKOR OCH PRAKTIK

Som tidigare nämnts har det inte varit möjligt för Strategirådet att undersöka hur vanligt det är med avbokningar från Bolagets sida, samt med vilket varsel avbokningar sker och i vilken mån det bokas in en ersättningstid. Här beskriver vi hur föreningar upplever avbokningsvillkoren och hur avbokningar påverkar deras verksamheter.

Sammanfattningsvis varierar upplevelsen bland föreningar avseende i vilken utsträckning avbokningar sker, samt hur det påverkar föreningsverksamheten. Avbokningar påverkar olika föreningar olika hårt, där problemen är som störst för föreningar med verksamhet som har specifika krav på hallens utformning och utrustning. Föreningar som har mindre specifika krav på hallarnas utformning drabbas mindre hårt av avbokningar – så länge en ersättningshall kan erbjudas.

För samtliga föreningar är framförhållning dock viktigt av flera skäl. Föreningslivet vilar i stor utsträckning på frivilliga krafter, som behöver få rimliga förutsättningar att planera sin tid. För utövare handlar det om att grupper och lag, inte minst elitsatsande sådana, behöver få goda möjligheter att följa sin träningsplaner för att kunna lyckas sportsligt. Möjligheten och engagemanget att delta i föreningarnas verksamheter minskar när det ofta blir ändringar och inställda träningar. Framförhållning är också viktigt för att minska föreningarnas administrativa börda och därmed stärka deras möjligheter att driva fungerande verksamheter.

Flera föreningar anser att uppdragsavtalet bör förändras så att idrotten prioriteras högre. Gymnastik- och cheerleadingföreningen lyfter att det behövs för att möjliggöra elitidrott. Handbollen uppfattar att nuvarande uppdragsavtal signalerar att deras turneringar och matcher inte är värda någonting, om de inte betalar kommersiell taxa. De har dock inte råd att köpa loss alla matchtider till ordinarie taxa. Intervjuad företrädare för handbollen beskriver exempel på avbokningar som skett, däribland att deras träningsläger har blivit

avbokad för att en klubb från Stockholm, som betalade fullpris, ville ha träningsläger i Fyrishov samma helg.

De upplevt osäkra villkoren har gjort att det förekommer att föreningar bokar upp andra hallar som en plan B, exempelvis handbollen som uppger att de har gjort detta under helger. Det gör att andra föreningar berövas möjligheten att använda markeringstimmor dessa tider. Utifrån våra bedömningar sker dock sådana dubbelbokningar i relativt begränsad omfattning.

Föreningarna upplever att bokningen gör sitt bästa för att hitta lämplig ersättningshall vid avbokningar, men att det inte alltid finns någon sådan.

Fyrisgården erbjuds oftast ersättningshallar vid avbokningar. Avbokningarna kan dock innebära visst krångel, såsom behov av att flytta innebandysargen mellan olika hallar. Föreningen har tidigare upplevt problem med avbokningar med kort varsel på grund av evenemang, men uppger att det har blivit bättre. För Fyrisgårdens verksamhet är framförhållning viktigt då flera medlemmar använder färdtjänst, vilket kan vara svårt att boka om med kort varsel. Inne på Fyrishov kan de uppleva praktiska utmaningar som att hitta hissar och att hallarna ibland är låsta, vilket tar tid att lösa. De ser ett behov av mer dialog med bokningen för att öka förståelsen för, och understryka vikten av, deras verksamhet.

Gymnastik- och cheerleadingföreningen och *Uppsala gymnastikförening* hyr tillsammans gymnastikhallen i Fyrishov, som uteslutande används för just gymnastik. Tiderna i gymnastikhallen avbokas därför inte. De använder dock även andra hallar, och är beroende av tillgång till utrustning såsom mattor, och för viss verksamhet hög takhöjd. Det förekommer att deras tider i multihallarna avbokas. Problemet är enligt intervjuade företrädare egentligen inte avbokningarna i sig, eller med vilket varsel de kommer, utan att de inte kan erbjudas alternativ. Givet att de inte har några alternativ blir omfattningen ett problem. Det finns samtidigt en förståelse för att det sker avbokningar och föreningen uppfattar att avbokningar sker med senast tre veckors varsel enligt avtalet. De upplever att bokningen är hjälpsamma med att hitta alternativ men man har svårt att erbjuda alternativ som har den takhöjd och utrustning utövarna behöver. Föreningarna har medlemmar som tävlar på elitnivå, vilket innebär att av- och ombokningar leder till sämre förutsättningar att nå sportslig framgång jämfört med konkurrenter. För föreningsaktiva skapas även frustration - dels för anställda tränare som inte kan utföra sitt jobb, dels för medlemmar som ifrågasätter varför man ska betala full medlemsavgift när så många avbokningar sker. Avbokningar innebär även administrativt merarbete för kansli och tränare. Det förekommer även att Gymmix blir avbokade. I och med att de har sin verksamhet dagtid och är relativt flexibla brukar det finnas fungerande alternativ.

Utövande av *roller derby* kan i Fyrishov endast ske i A-hallen då denna hall är den enda med tillräckligt hårt golv samt lämplig yta. Det är därför inte möjligt att utöva denna idrott i andra hallar än just A-hallen. Ombokningar till andra hallar innebär således att föreningen inte kan utöva sin idrott fullt ut. I nuläget har de två träningar i veckan varav en på torsdagar, vilket är en dag där avbokningar oftare sker än på andra dagar på grund av förberedelser för helgevenemang.

Handbollens största utmaning för att verka vid Fyrishov är bristen på alternativa hallar vid avbokning. När seriespelen läggs i april-maj stämmer de av planerade större events med Bolaget, vilket föreningen sedan utgår ifrån i dialogen med sitt förbund. Intervjuad företrädare upplever dock att denna planering sedan ändras, dels på grund av att hallar står tom för aktörer som preliminärbokade bokar av, dels då de blir avbokade till förmån för evenemang. För handbollen leder avbokningar på helger till osunda spelprogram där de tvingas spela många matcher på vardagar, vilket upplevs som påfrestande. Intervjupersoner uppger att det är särskilt problematiskt när deras tider är avbokade flera veckor i rad, då alla deras träningstider och matcher utgår. Intervjupersonen uppger att de under innevarande bokningsperiod totalt är avbokade sju veckor, motsvarande 35 vardagar. De får ingen kompensation med någon annan hall, vilket innebär att de behöver stuva om i bokningar i de två övriga klisterhallarna i kommunen och att ungdomslag blir utan träningstider. Det innebär också betungande administrativt arbete samt utmaningar för inte minst ungdomslagen att lyckas rent sportsligt. Så här beskriver intervjuad företrädare för handbollen vad det kan innebära om matchtider avbokas under en helg:

”Ska jag flytta åtta matcher på en lördag, då är det sexton lag som ska gå med på att flytta tider och domare, andra hallar. Det kan ta en hel arbetsdag att lösa det. Oftast tar det en vecka innan alla svarat fram och tillbaka. Det skapar en väldig massa administration för oss i onödan.”

Handbollen har förståelse för att det sker evenemang på Fyrishov. De upplever dock att villkoren, med tre veckors varsel för avbokningar, ger dem för dåliga förutsättningar att verka på Fyrishov. Det senaste året upplever dock intervjuad företrädare att de inte har blivit avbokade med endast tre veckors varsel, men att det avtalsmässigt innebär för osäkra villkor. Det nämns även i intervjuer med andra föreningar att Bolaget har blivit bättre på att kommunicera kring avbokningar.

Vad gäller *Uppsala basket* är det endast herrlaget som tränar vid Fyrishov, i A-hallen. Matcherna blir inte avbokade då de har ett separat kommersiellt avtal med Bolaget. Det händer dock att deras träningar blir flyttade. De upplever att det inte är optimalt men att det oftast går att hitta bra lösningar. Uppskattningsvis sker avbokningar en gång i månaden, vilket ska sättas i relation till att herrlaget tränar fem till sju gånger i veckan totalt i olika hallar i kommunen. Uppsala Baskets förutsättningar påverkas inte framför allt av avbokningsvillkoren, utan av bristande möjligheter att bedriva en hållbar kommersiell verksamhet, vilket vi återkommer till i avsnitt 4.2.7.

Företrädare för *volleybollen* ger bilden av att de i regel får information om avbokningar i god tid - de uppskattar att de i 90 procent av fallen får reda på avbokningar två månader i förväg. I vissa fall kan det förekomma avbokningar med kort varsel, men det kan enligt intervjuade företrädare också bero på brister i föreningens egen interna kommunikation. Utmaningen för volleybollen är att få till rimligt fungerande verksamhet för grupperna med de tider de har kvar, särskilt när alla tider under en period försvinner på grund av exempelvis en mässa. I dagsläget prioriterar de då lag i högre serier, men det är enligt intervjuade företrädare inte optimalt att behöva prioritera på det sättet då de har ett motto att alla ska få spela. Schemaändringar med kort varsel innebär utmaningar för de aktiva och leder till lägre närvaro, vilket i sin tur innebär att de plötsligt kan ha en plan som

inte kan användas optimalt. Volleybollen lyfter, liksom andra föreningar, att avbokningar innebär mycket merarbete och administration.

4.2.7 DEN PRAKTISKA HANTERINGEN PÅVERKAR OCKSÅ FÖRUTSÄTTNINGARNA

Flera föreningar lyfter att Bolagets praktiska hantering av schemaläggning, avbokningar och drift påverkar deras förutsättningar negativt.

Ett flertal föreningar upplever det som en brist att de inte kan överblicka redan inplanerade evenemang i Fyrishov. Föreningar uppfattar att flertalet evenemang i bokas in långt i förväg och att föreningarna borde kunna bli varse detta med bättre framförhållning. En del föreningar uppger att de får "tjata" på Bolaget för att få information om den långsiktiga planeringen. Föreningar blir ibland varse inplanerade evenemang slumpmässigt, exempelvis genom affischer, eller från andra föreningar, som ligger på tider som fortfarande ser ut att vara föreningens i bokningssystemet.

Framför allt företrädare för volleybollen, men även andra, uppfattar att den praktiska hjälpen man kan få av Bolaget är väldigt personberoende. De uppfattar en bristande kontinuitet i rutiner och dialog, vilket upplevs bero på personalomsättning på Bolaget samt att samarbetet mellan bokningen och evenemangsbokningen inte verkar fungera så bra.

Det förekommer också synpunkter kring bristande kommunikation kring ändringar i lagda bokningar. Handbollen upplever exempelvis att de kan bli "tillbakabokade" en helg med kort varsel, och att detta inte alltid kommuniceras tydligt. De uppger också att avbokningar oftast sker via mejl som liknar vad som beskrivs som ett standardmejl, och att mejlen behöver utformas tydligare för att göra föreningen uppmärksamma på att det handlar om ett problem som kräver åtgärder. Handbollen önskar tätare avstämningar med Bolaget om bokningar och ändringar, gärna månadsvis.

KFUM Uppsala Baskets viktigaste fråga och önskemål handlar om att de efterfrågar ett bättre långsiktigt samarbete med Bolaget kring hur de kan få en miljö med mer intäkter i samband med matcher vid Fyrishov. De ser ett mönster i att de föreningar inom basketen och andra idrotter som har bra elitverksamhet med god ekonomi har kommersiellt positiva miljöer. Givet deras ekonomiska utmaningar (se avsnitt 4.2.4) har de ett starkt intresse av att för den kostnad det innebär att spela matcher i Fyrishov generera mer intäkter.

Volleybollen upplever att det finns behov av att rusta upp material och underhåll. Det är också viktigt att ha tydliga riktlinjer för inköp av material. Gymnastikföreningen och volleybollen lyfter praktiska utmaningar med bristande nyckelhantering som skapar vissa utmaningar.

4.3 Utmaningar härrör till flera nivåer

Strategirådet uppfattar att förutsättningarna för föreningar att vara utnyttja Fyrishov som arena skapas på flera nivåer. Något förenklat har vi delat in förutsättningarna i tre nivåer:

- Den *strukturella nivån* omfattar aspekter som rör förhållanden inom kommunen generellt.

- *Avtalsnivån* speglar de förhållanden som kan regleras genom avtalet mellan IFN och Bolaget.
- Den *praktiska* nivån omfattar de praktiska förutsättningarna för en förening att verka vid Fyrishov.

Denna uppdelning synliggör i grova drag vem eller vilka som har ansvar och mandat att påverka olika typer av förutsättningar. Kommunen är i stor utsträckning ansvarig för vilka förutsättningar som skapas på strukturell nivå, exempelvis genom beslut om lokalförsörjningsplan för idrotts- och fritidsanläggningar. På avtalsnivån är det IFN respektive Bolagets överenskommelser som skapar förutsättningar vad gäller exempelvis upplägget med markeringstimmar och villkor för avbokningar. De praktiska förutsättningarna att verka vid Fyrishov är framför allt Bolaget ansvariga för. Förutsättningarna på den strukturella nivån påverkar i sin tur ramvillkoren för avtalsnivån, exempelvis hur mycket pengar kommunen väljer att köpa markeringstimmar för.

Faktorer inom de tre nivåerna som påverkar föreningarnas förutsättningar sammanfattas i figuren nedan. I efterföljande avsnitt utvecklar vi våra iakttagelser vad gäller vilka förutsättningar som skapas på dessa nivåer.

Figur 8 - Förutsättningar skapas på flera nivåer

4.3.1 UTMANINGAR PÅ STRUKTURELL NIVÅ

Den strukturella nivån omfattar förhållanden på kommunal nivå som påverkar föreningar i Uppsala. Uppsala är en stor stad med många föreningsaktiva. Detta ställer krav på tillgång till relevanta arenor och hallar att utöva sin idrott vid.

En brist på strukturell nivå är att vissa idrotter är beroende av specifika hallar i Fyrishov för sin verksamhet. Villkoren vid Fyrishov, som innebär att matcher och träningar för

markeringsavgift kan bli avbokade till förmån för evenemang, hade varit ett betydligt mindre problem för flera föreningar om det hade funnits ändamålsenliga ersättningshallar.

Utformningen av ägardirektiven till Bolaget påverkar också föreningarnas förutsättningar att verka i Fyrishov. Bolagets ägardirektiv pekar inte ut någon prioritering mellan olika intressen. Bolaget ska enligt ägardirektiven bedriva sin verksamhet på affärsmässiga principer, och de finansiella ägardirektiven innebär att de ska generera en viss avkastning.⁴

Resultatkravet styr i praktiken balansen mellan olika intressen, där tolkningsutrymme finns. Föreningarna förstår utifrån Bolagets ägardirektiv och resultatkrav rationaliteten i att intäktsbringande evenemang går före - däremot finns synpunkter om att kommunens ägardirektiv i förlängningen innebär att föreningslivet prioriteras ned. På övergripande nivå önskar föreningarna att balansen mellan förenings- och evenemangsverksamhet såg annorlunda ut för att de ska få bättre förutsättningar att bedriva attraktiva, hållbara och sportsligt konkurrenskraftiga verksamheter. En intervjuperson uttrycker sig på följande vis om Fyrishov: "vi skulle vilja att det var en sportanläggning där man har event ibland, inte en eventarena där man har sport när det inte är event". Detta är en fråga som kan regleras i avtalsvillkoren, men som i sin tur kräver en övergripande prioritering på politisk nivå mellan olika värden och intressen.

4.3.2 UTMANINGAR PÅ AVTALSNIVÅ

I avtalet mellan IFN och Bolaget regleras förhållanden såsom antalet markeringstimmar, vilka hallar som kan nyttjas och när, samt allmänna villkor såsom avbokningsrutiner.

Föreningarna som verkar i simhallen upplever brist på markeringstimmar, vilket i sin tur har att göra med de strukturella förutsättningarna. Många vill vistas i simhallen och olika aktörers intressen behövs tas hänsyn till; föreningsverksamhet, allmänheten och företag.

I torrhallarna är det inte lika tydligt att en brist på markeringstimmar är den största utmaningen för föreningarna. Volleybollen önskar att timpotten utökas, men övriga föreningar nämner mer generellt att de önskar hallar dedikerade för idrott. Det finns, som i andra kommuner, en viss konkurrens om attraktiva träningstider, men det framgår inte av intervjuerna att föreningarna som redan verkar i Fyrishov generellt har svårt att få tillräckligt med tider i torrhallarna när schemat läggs. Däremot uppfattar vi att mindre, ej väletablerade föreningar har utmaningar att komma in på Fyrishov. Även om det inte är en princip som är nedskrivet uppfattar vi av intervjuer med föreningar att man har förtur på tider man har nyttjat i föregående terminsbokning, vilket gör det svårt för nya föreningar att komma in och utveckla sin verksamhet. Företrädare för Uppsala Roller Derby uppger att de har potential och tillräckligt med utövare för att utveckla och utöka sin elitverksamhet, men hindras i sin sportsliga utveckling av att de inte får mer än två träningstider i veckan i A-hallen, vilket är den enda hall som passar deras idrott.

Avtalsvillkoren har inneburit att föreningar med elitverksamhet tecknat kommersiella avtal med Bolaget för matcher, för att kunna vara säkra på att inte bli avbokade från de enda

⁴ Uppsala kommun (2023). *Mål och budget 2024 med plan för 2025-2026*. KSN-2022-03219, s.103.

hallar de kan använda för sina matcher. Det innebär att föreningar med starkare ekonomi kan köpa sig företräde framför föreningar med svagare ekonomi, med även att de föreningar som betalar marknadspriser får markant ökade kostnader. Genom att timpotten fördelas i början av året upplever föreningarna att det finns små möjligheter att därefter nyttja de hallar som Bolaget inte får uthyrda till marknadspris, då många föreningar inte har ekonomi till det.

Som tidigare nämnts är avtalsvillkoren, där Bolaget ges rätt att avboka föreningsbokningar markeringstimmar, ett uttryck för en prioritering på strukturell nivå. Samtidigt påverkar andra förutsättningar på strukturell nivå, framför allt utbudet av ändamålsenliga ersättningshallar, hur stora konsekvenser avbokningsvillkoren får för föreningarna. Avtalsvillkoren innebär dels att föreningar får tider för match och träning avbokade, vilket är särskilt problematiskt för de som inte kan erbjudas ändamålsenliga ersättningshallar. Av våra intervjuer är det svårt att få en tydlig överblick över i vilken utsträckning avbokningar sker, vad avbokningsorsaken är och med hur lång framförhållning avbokningar sker. Den bild vi har, utifrån intervjuer med Bolagets evenemangsansvariga, är dock att evenemang i regel bokas in med lång framförhållning. Det gäller evenemang av alla slag, även sådana av idrottslig karaktär. Flera evenemang är dessutom årligen återkommande. I de fall avbokningar sker senare än de tre veckor som avtalet föreskriver tycks det handla om hastigt uppkomna behov av underhåll. I praktiken tillämpas även en policy om att avbokningar sker senast en månad innan bokningen – alltså något längre än den avtalsreglerade tiden. Även om avbokningar sker inom den avtalsreglerade tiden uppfattar vi att avtalsvillkoren skapar en osäkerhet bland föreningarna. Denna osäkerhet förstärks av att föreningarna upplever brister i kommunikationen från Bolaget. Det senare går vi in på i efterföljande avsnitt om utmaningar på praktisk nivå.

4.3.3 UTMANINGAR PÅ PRAKTISK NIVÅ

I intervjuerna med föreningarna lyfts flera utmaningar och brister som inte rör avtalsvillkoren utan praktiska arbetsprocesser och samverkan med Bolaget. Föreningar, framför allt de som verkar i simhallen, lyfter också synpunkter kring underhåll och utrustning.

Sammanfattningsvis handlar utmaningarna på praktisk nivå framför allt om att föreningarna inte får tydlig information och tillräckligt god tid, samt att de saknar bra former för dialog och samverkan med Bolaget. Dessa förhållanden spär på den osäkerhet som föreningarna upplever att avtalsvillkoren skapar.

Vi uppfattar att detta dels handlar om Bolagets rutiner och kommunikation, dels om bokningssystemets begränsningar. Utifrån intervjuer med företrädare för Bolaget och föreningar, uppfattar vi exempelvis att det som en förening kan uppfatta som en avbokning egentligen kan vara en tid som föreningen i praktiken inte blivit tilldelad då ett evenemang redan varit inbokat den aktuella tiden. Detta framgår inte i bokningssystemet och föreningar saknar inblick i vilka kommande evenemang som är inbokade. Detta bidrar till upplevelsen hos föreningarna att de ofta avbokas. Denna typ av otydligheter leder till missförstånd och svårigheter för föreningar att planera och bedriva sina verksamheter.

5. Hur andra kommuner arbetar

Sammanfattning

- Utblicken visar att det finns olika principiella sätt att balansera olika intressen, som prioriterar föreningslivet i olika utsträckning.
- I samtliga kommuner är efterfrågan större än utbudet på vissa typer av hallar under vissa tider. Oavsett vem eller vilka som prioriteras, är en framgångsfaktor att prioriteringsprinciperna och processen för tilldelning är formellt nedtecknad, utförlig och tydlig.
- Ingen av de undersökta kommunerna har motsvarande problem som vid Fyrishov att bokningssystemet skapar missförstånd och missnöjde. Umeå har exempelvis ett bokningssystem som upplevs underlättat för föreningar att få viktig information till rätt person.
- Det finns kommuner som har mindre fördelaktiga villkor än i Uppsala ur ett föreningsperspektiv, exempelvis vad gäller rätten till avbokningar och med vilket varsel föreningar kan bli avbokade. I vilken mån villkoren ändå upplevs som rimliga för föreningarna beror dels på strukturella faktorer, såsom tillgången till ändamålsenliga ersättningshallar och vilka ekonomiska förutsättningar kommunen skapar genom olika typer av stöd, dels på dialogen och samverkan med kommunen.
- Några faktorer framstår som särskilt viktiga för att skapa en positiv och stödjande miljö för föreningar inom de ramförutsättningar som finns. Det handlar om tydlighet i prioriteringar, att förklara varför villkor och prioriteringar ser ut som de gör, transparens, dialog, förutsägbarhet genom tydlig planering, flexibilitet och alternativ.

I detta kapitel beskriver vi lärdomar från fyra andra kommuner: Halmstad, Helsingborg, Umeå och Västerås. Kommunerna har valts ut i dialog med Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen och baserats på kommunstorlek och förekomst av anläggningar som inhyser både evenemang och föreningsliv. I Bilaga 2 finns en mer utförlig beskrivning av hur respektive kommun arbetar för att skapa en balans mellan olika intressen och behov.

Beskrivningen av hur de olika kommunerna arbetar fokuserar särskilt på vissa anläggningar där både föreningsverksamhet och evenemang kan komma i fråga. Nedan ges en kort beskrivning av dessa områden, ägarförhållanden och vem som ansvarar för bokning av anläggningarna.

- Halmstad kommun: Halmstad Arena. Ett multiområde. Kommunen äger arenan och har driften som egen avdelning inom förvaltningen. Kommunen sköter bokningen.
- Helsingborgs stad: Helsingborg Arena. Arenan ägs och driftas av ett kommunalt bolag. Kommunen sköter bokningen för arenan.
- Umeå kommun: ett flertal olika anläggningar som kommunen äger. Kommunen sköter all bokning.

- Västerås: Rocklunda arenaområde. Arenaområdet ägs av en privat fastighetsägare som också har driften. Kommunen hyr anläggningens idrottsliga delar samt sköter all bokning.

5.1 Konkurrens om ytor är inte unikt för Uppsala

De strukturella förutsättningarna i de undersökta kommunerna skiljer sig till viss del från Uppsalas strukturella förutsättningar. Samtliga kommuner har dock gemensamt att efterfrågan på vissa typer av hallar är större än utbudet under vissa perioder och tider. Vilka typer av föreningar som efterfrågar hallarna påverkar vilka specifika utmaningar som finns med att tillmötesgå behoven.

Flera intervjuade tjänstepersoner uppger att föreningarnas förutsättningar skapas av en helhet. En tjänsteperson uppger exempelvis att deras föreningar gärna jämför de egna förutsättningarna med förhållandena i andra kommuner, men att det är svårt att jämföra enskilda faktorer mellan kommuner. Enligt tjänstepersonen går det inte exempelvis att bara att jämföra taxor rakt av, då en del kommuner kompenserar relativt höga timtaxor med mer generösa föreningsbidrag.

5.2 Hur olika intressen prioriteras varierar mellan kommunerna

Alla intervjuade kommunföreträdare uppger att det är en utmaning att balansera olika intressen och värden. Hur olika intressen prioriteras varierar mellan kommunerna, samt även hur mycket politiken styr prioriteringarna och vilket utrymme som lämnats för tjänstemännen att tolka politikens vilja. De kommuner som själva äger anläggningarna har inga specifika ekonomiska krav per anläggning, men har alltså behov av en budget i balans och att arrangera evenemang för att bland annat kunna subventionera föreningslivets verksamhet. Alla intervjuade tjänstemän uttrycker därtill att kommunen har ett intresse av evenemang för att stärka kommunen som en attraktiv plats att besöka, verka och bo i.

För Halmstad Arena finns en politisk målbild som innebär att ingen verksamhet principiellt prioriteras före någon annan. För att hantera krockar har förvaltningen därför infört ett system där helger blockeras i förväg för föreningslivet respektive för evenemang. Det säkerställer att evenemang i praktiken inte får företräde genom att sådana oftast bokas in med lång framförhållning, utan att det både ges utrymme för föreningsliv och evenemang. Förfrågningar om evenemang hanteras löpande och förhåller sig i regel till de helger som blockerats för evenemang.

I Helsingborg har det kommunala bolag som äger Helsingborg Arena fullt mandat att boka av föreningar när som helst - avtalet mellan bolaget och kommunen reglerar inte en viss framförhållning. Kommunen sköter själva bokningen. Enligt intervjuade tjänstemän finns det ett behov av tydligare avtal med bolaget vad gäller rättigheter och ersättningar vid avbokningar.

I Umeå finns inget politiskt principbeslut om balansen mellan olika intressen i kommunens anläggningar. Kommunen har enligt fastlagda allmänna villkor rätt att i förekommande fall

avboka föreningars tider till förmån för arrangemang, tävlingar eller annat ändamål. I praktiken har evenemang företräde om de planeras innan schemalagningen av seriespel.

Västerås avvägning mellan olika intressen skiljer sig från exempelvis Umeås. Kommunens riktlinjer innebär att förfrågan om kommersiella arrangemang avgörs från fall till fall. Slutspel och matcher för elitidrott har dock företräde framför kommersiella arrangemang. Det är enligt riktlinjerna inte lämpligt mer arrangemang i en anläggning under till exempel slutspelstider eller kvaltider.

5.3 Villkoren för föreningarna påverkas av flera faktorer

Förutom de övergripande avvägningarna finns det andra villkor som påverkar föreningarnas förutsättningar. Som tidigare nämnts har alla kommuner utmaningar vad gäller halltillgång. Föreningarnas förutsättningar påverkas därför av de prioriteringsprinciper som finns för tilldelning av tider.

Det finns både skillnader och likheter i hur prioriteringen mellan föreningar ser ut vad gäller både omfattning och tider. En kommun prioriterar exempelvis elitlagens träningar först, medan en annan prioriterar barn- och ungdomsverksamhetens träningar först.

Det finns också skillnader vad gäller i vilken utsträckning kommunen detaljreglerar hur mycket tid olika grupper får för träning, i vilka hallar och när på dygnet. Både Umeå och Helsingborg fördelar tider och antal träningspass utifrån nivå på tävlingsverksamheten. I Umeå görs noggranna beräkningar för att säkerställa att fördelningen av hallar och tider är rättvis och jämförbar mellan olika föreningar, och de försöker vikta tiderna så att ingen förening får alla attraktiva tider. De visar gärna upp hur tider har fördelats mellan föreningar för att undvika missnöjde och missuppfattningar om orättvisa.

Föreningarnas villkor påverkas även av villkoren för avbokningar. Avbokningar förekommer i alla kommuner. I Halmstad bryter större arrangemang, tävling, match och liknande all träningstid enligt prioriteringsordningen. Situationen med avbokningar har enligt företrädare för kommunen förbättrats sedan förvaltningen utvecklade systematiken kring när de lägger säsongsbokningar.

Vissa kommuner har enligt villkoren en uttryckt ambition att försöka hitta ersättningstider. Andra kommuner har inte några sådana åtaganden nämnda i villkoren. Särskilt elitlagen får i praktiken stöd i att hitta ersättningshall och tid.

Slutligen, påverkas även föreningarnas villkor av hur det praktiska fungerar med bokning och dialog med kommunen. Dialog och den praktiska hanteringen av bokningar och ombokningar framstår av omvärldsanalysen som en viktig del av föreningslivets tillfredsställelse. Detta går vi in på närmre i efterföljande avsnitt.

Ingen av de intervjuade kommunerna tycks ha motsvarande problem som Uppsala med att bokningssystemet skapar missförstånd och missnöje. Exempelvis lyfter företrädare för Umeå kommun tvärtom att funktionaliteten i deras nuvarande bokningssystem har minskat problem och missförstånd. Tidigare fungerade det sämre, då var bokningen bara kopplad till föreningen, med en anteckning om vilken grupp som hade tiden. Ett avbokningsmeddelande gick då till föreningen och sedan var det upp till dem att sprida

det till rätt personer. Bokningssystemet de har nu kan koppla aktuella ledare till träningstiden, så om något ändras i bokningen får ledarna meddelande om det. Bokningssystemet kan även användas för att informera ledare som har tider under den aktuella tidsperioden som berörs om aktuella händelser, exempelvis att de behöver använda en annan ingång eller avlämningsplats på grund av ett evenemang i anslutande hallar.

5.4 Framgångsfaktorer för en stödjande miljö för föreningar

Av samtalen med de fyra kommunerna om föreningarnas behov och synpunkter, utmaningar och framgångsfaktorer framstår några faktorer som särskilt viktiga för att skapa en positiv och stödjande miljö för föreningar inom de ramförutsättningar som finns. Även om alla föreningars behov inte går att tillmötesgå, går det att på olika sätt arbeta för att öka acceptansen för kommunens prioriteringar samt minska missnöje och missuppfattningar.

1. Tydlighet och möjlighet att luta sig mot politiska beslut: Missnöje och missförstånd tenderar att uppstå när det finns oklarheter och tolkningsutrymmen om vad som gäller. Det gäller både hur prioriteringar görs mellan olika typer av evenemang och föreningsverksamhet, och hur prioriteringar görs vad gäller match och träningstider för olika idrotter.
2. Att förklara varför prioritering och villkor ser ut som de gör: Att förklara värdet av varför vissa beslut tas och villkor ser ut som de gör, och att ha en öppen kommunikation kring det kan leda till större förståelse och acceptans från föreningarnas sida.
3. Transparens: Att visa hur tider och resurser fördelas mellan olika föreningar och att säkerställa att ingen förening förfördelas bidrar till att föreningar upplever att de behandlas lika. När det inte är transparent hur fördelningen görs mer konkret skapar det grogrund för uppfattningar om orättvisa mellan lag och idrotter. Exempelvis har Umeå och Helsingborg en transparent modell för fördelning av mängden träningstider.
4. Dialog: En öppen och kontinuerlig dialog med föreningarna är avgörande. Genom att förklara värdet av olika beslut och ha en öppen kommunikation kan man skapa förståelse och samarbete. Exempelvis nämns i Umeå att dialogen är en viktig del för att nå bästa möjliga lösning, exempelvis när ett evenemang gör att en elitmatch kommer att flyttas: "vi kommer att flytta det här, men vi vill göra det i dialog". Även övriga undersökta kommuner nämner vikten av löpande dialog med föreningarna.
5. Planering och förutsägbarhet: Att ha en tydlig planering och förutsägbarhet i bokningar och avbokningar är viktigt. Det är viktigt vid schemaläggning att det inte framstår som att tider som redan är upptagna, blir tilldelade en förening och senare uppfattas som en avbokning. Planeringen och förutsägbarheten underlättas av ett bokningssystem som kan hantera avbokningar och kommunikation direkt med ledare och föreningar, som i Umeå.
6. Flexibilitet och alternativ: Att försöka styra evenemangsbokningar från slutspels- och kvaltider i ett tidigt skede, att ställa krav på arrangörer att med god framförhållning bestämma sig för ett datum och att stödja föreningar vid avbokningar kan hjälpa till att

balansera olika intressen. I Helsingborg nämns att man försöker ersätta träningarna och ge dem en annan lokal om det behövs, även om de formellt sett inte behöver det. Att ha en förståelse för föreningarnas specifika behov och utmaningar, och att arbeta för att stödja dem, bidrar till en positiv relation.

6. Slutsatser och vägar framåt

I detta kapitel redovisas Strategirådets slutsatser och bedömningar av alternativa vägar för att förbättra föreningars förutsättningar att använda Fyrishov.

Utredningens fokus har legat på att granska uppdragsavtalet, hur det påverkar idrotten och föreningslivet och att lämna förslag på hur avtalet kan förändras för att förbättra föreningarnas förutsättningar att använda Fyrishov, med beaktande av förslagets konsekvenser vad gäller ekonomi och kvalitet.

Genom utredningen har vi kunnat konstatera att föreningarnas förutsättningar att nyttja Fyrishov som arena på ett fungerande sätt skapas på flera nivåer. En central slutsats är att flera problem som föreningarna upplever med att nyttja Fyrishov inte har sin egentliga grund i avtalsnivån. Många problem ligger i själva verket på den strukturella nivån eller på den praktiska nivån.

I kapitlets första avsnitt redogör vi för olika tänkbara förändringar av avtalsvillkoren och dess förväntade konsekvenser. I efterföljande avsnitt sätter vi dessa förslag i en större kontext, där vår huvudsakliga slutsats är att vissa förändringar i avtalsvillkoren kräver politiska prioriteringar, och att även andra åtgärder än förändrade avtalsvillkor skulle behöva vidtas för att åtgärda de problem föreningarna har lyft i utredningen med att nyttja Fyrishov.

6.1 Förändringar av avtalsvillkoren

Vi bedömer att föreningarnas synpunkter framför allt kan kopplas till följande fyra delar av nuvarande avtalsvillkor:

- den villkorade framförhållningen om minst tre veckor för avbokningar
- bolagets rätt att avboka förhyrda markeringstimmar till förmån för aktörer som betalar enligt priskategori 3
- storleken på timpotten med markeringstimmar
- den avtalsreglerade dialogen

Med fokus på att förbättra föreningarnas förutsättningar att använda Fyrishov, lämnar vi i detta avsnitt förslag om förändringar av dessa tre delar av avtalsvillkoren.

6.1.1 ÖKA FRAMFÖRHÅLLNINGEN VID AVBOKNINGAR

En möjlig åtgärd är att i avtalsvillkoren utöka framförhållningen från tre till sex veckor, det vill säga att Bolaget senast kan avboka en förhyrd tid för markeringstaxa 42 dagar innan.

Sammantaget bedömer vi att denna förändring inte skulle ha några nämnvärda negativa konsekvenser, men samtidigt inte heller innebära en särskilt stor förbättring för föreningarnas verksamhetsförutsättningar. Enligt intervjuad företrädare för Bolagets evenemangsavdelning skulle en gräns på 42 dagar inte påverka deras intäktsmöjligheter alls då evenemang bokas in med längre framförhållning än så. Intervjuad företrädare för evenemangsavdelningen nämner även att man tillämpar en praxis om 30 dagars framförhållning - alltså längre än vad nuvarande avtalsvillkor speglar. Vi bedömer

sammantaget att förslaget inte skulle påverka Bolagets möjligheter att agera i enlighet med sina ägardirektiv om att verka på affärsmässiga principer och att nå resultatkraven.

Förändringen kan ses som en formalisering av behoven av bättre framförhållning. Det som talar för att genomföra förändringen är att det formellt stärker föreningarnas rättigheter att nyttja anläggningen, samtidigt som det inte påverkar Bolagets möjligheter att agera i enlighet med sina ägardirektiv om att verka på affärsmässiga principer och att nå resultatkraven, negativt.

Det bör dock framhållas att vår bedömning är att föreningarnas förutsättningar att planera och bedriva sin verksamhet endast skulle förbättras marginellt genom detta förslag, allt annat lika. Som redogjorts för i rapporten finns föreningar och lag som inte kan erbjudas ändamålsenliga alternativ oavsett när i tid de avbokas. Dessa föreningar kommer fortsatt att drabbas på samma sätt som de gör idag. Vidare uppfattar vi att evenemang sällan bokas in med kort framförhållning, utan det som gör att föreningar uppfattar framförhållningen som kort handlar om bristande framförhållning i kommunikation från Bolaget om evenemangsplanering och att bokningssystemet inte synliggör avbokningar på ett tydligt sätt.

6.1.2 BEGRÄNSA RÄTTEN ATT AVBOKA MARKERINGSTID

Den avtalsförändring som sannolikt skulle innebära den största förbättringen avseende föreningars möjligheter att nyttja Fyrishov handlar om Bolagets rätt att avboka träningar och matcher på markeringstid. Samtidigt är det den förändring som skulle få mest genomgripande konsekvenser för övriga berörda och är ytterst en fråga om övergripande politiska prioriteringar mellan olika intressen.

Omvärldsutblicken pekar på att det går att göra olika viktningar mellan olika intressen. Ur ett strikt föreningsperspektiv skulle det bästa scenariot vara att betrakta Fyrishov som en utpräglad idrottsarena. Med utgångspunkt i att den övergripande politiska viljeinriktningen dock är att Fyrishov ska vara en plats där flera olika intressen ska kunna tillmötesgå, lämnar vi ett förslag som innebär att Bolagets rätt att avboka markeringstid begränsas samtidigt som det ges utrymme för intäktsbringande evenemang. Ett alternativ för att skapa bättre planeringsförutsättningar för föreningar, minska behovet av att teckna dyrare separata avtal med Bolaget och öka föreningarnas möjligheter att utöva sina verksamheter, är att använda Halmstadmodellen där vissa hallar blockeras för föreningsidrott till markeringstaxa under olika helger.

För basketen, volleybollen och handbollen, som i nuläget har separata avtal med Bolaget för elitmatcher, skulle deras kostnader minska då de skulle ha möjlighet att förlägga sina elitmatcher under de helger som blockerats för föreningar för markeringstaxa. Samtidigt skulle en sådan lösning eventuellt minska Bolagets intäkter för evenemang. De sammantagna ekonomiska konsekvenserna av en sådan lösning skulle bero på hur många och vilka helger som avsätts för föreningsidrotten. Ett räkneexempel kan ge en ungefärlig bild av storleken på konsekvenserna: Vid ett antagande om att ett sådant regelverk skulle innebära ett bortfall på 10 event på i genomsnitt 2 dagar, 12 timmar per dag i 2 hallar uppgår intäktsbortfallet till knappt 700.000 kronor, baserat på den genomsnittliga taxan inom priskategori 3. Detta bör dock ses som ett enkelt räkneexempel, där de faktiska

konsekvenserna beror på hur många och vilka typer av events som eventuellt ej bokas in till följd av ett sådant regelverk. Om antalet helger som avsätts till föreningsverksamhet är relativt begränsat, och samtliga potentiella events kan bokas in under "eventhelgerna", innebär ett sådant regelverk inget intäktsbortfall.

Även om effekterna är svåra att bedöma, kan det antas att bolaget vid en sådan lösning skulle få sämre förutsättningar att nå resultatkraven. Kommunen skulle antingen kunna kompensera Bolaget för de intäktsminskningar som blockeringen innebär genom att reglera blockuthyrningen under helgerna i aktuella hallar i avtalsvillkoren, alternativt justera resultatkraven i ägardirektiven.

6.1.3 ÖKA MARKERINGSTIMMARNAS I TIMPOTTEN

Simföreningarna har ett ökat behov av markeringstimmar, särskilt i undervisningsbassängen. Vi lämnar dock inget förslag om att utöka dessa, huvudsakligen på grund av att simföreningarnas problem i Fyrishov i grunden beror på en brist på simbanor generellt och att föreningarna bedömer att situationen kommer underlättas när den nya simhallen invigs hösten 2026. Vi vill dock framhålla att om detta drar ut på tiden, eller om situationen blir mer akut, bör kommunen överväga att utöka antalet markeringstimmar i undervisningsbassängen. Vi uppfattar utifrån samtal med Bolaget att det kommer att tillkomma två mindre föreningar som vill nyttja undervisningsbassängen, vilket kommer att öka konkurrensen om attraktiva tider ytterligare. Utifrån samtal med Bolaget bedömer vi att det finns praktiska möjligheter att öka antalet markeringstimmar i undervisningsbassängen. För allmänheten skulle det innebära det en motsvarande minskning av tillgången till undervisningsbassängen.

I torrhallarna råder konkurrens om attraktiva tider i vissa allmänhallar men det är inte lika tydligt att det råder generell brist på markeringstimmar för föreningar som verkar i torrhallarna. Blockförhyrningen av B- och D-hallen nyttjas till 63 procent. De föreningar som upplever störst problem är de som är beroende av specifika hallar i Fyrishov för att kunna utöva sina idrotter.

En ökad timpott skulle sannolikt nyttjas av föreningslivet. I och med att den kan användas i flera hallar ger den flera föreningar möjlighet att nyttja timpotten. Jämfört med att exempelvis blockförhyra ytterligare en enskild hall, som skulle innebära att utökningen endast skulle kunna nyttjas av de föreningar som har verksamhet som kan utövas på ett ändamålsenligt sätt i hallen. Bolaget behandlar Fyrishov som en kategori 2-anläggning så som de definieras i IFN:s styrdokument *Anläggningskategorier och prioritering av tider*.⁵ Det innebär att tävlingsarrangemang och andra större arrangemang fördelas timmar i timpotten först, därefter tävlingstider och träningstider. En utökad timpott skulle därför i första hand kunna minska problemen med begränsade möjligheter att arrangera cuper, tävlingar och liknande för markeringstaxa när timpotten är slut. Evenemang som kan ske inom ramen för markeringstaxa ökar möjligheterna för föreningarna att stärka sin ekonomi. Beroende på hur mycket timpotten utökas med skulle exempelvis roller derby skulle kunna få utökade möjligheter att nyttja A-hallen för träning. Innebandyn, som vi

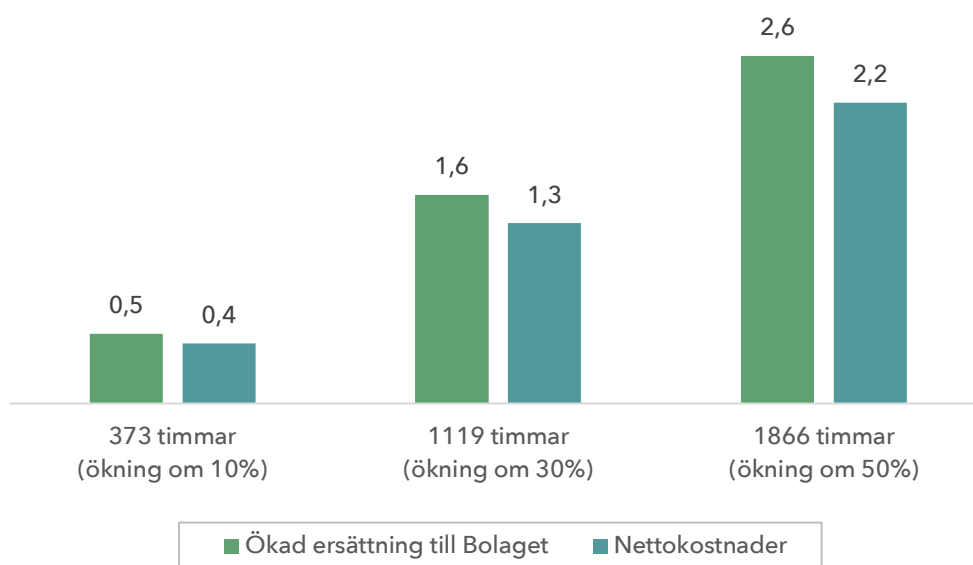
⁵ Uppsala kommun, Idrotts- och fritidsnämnden (2019). *Anläggningskategorier och prioritering av tider*.

utifrån samtal med Bolaget uppfattar har behov av fler tider generellt, skulle möjligtvis även kunna nyttja Fyrishov om timpotten utökades.

En utökad timpott skulle innebära ökade kostnader för IFN. Kostnaderna beror på hur många timmar som tillförs samt kostnaden för respektive timme. Nuvarande ersättning från IFN till Bolaget för att tillhandahålla tider i allmänhallar till föreningslivet – innefattandes både blockförhyrning och timpotten – uppgår till ungefär 1 400 kronor per timme. I figuren nedan framgår ett räkneexempel med kostnader för olika mängder tillförda timmar i timpotten, baserat på ett antagande om att kostnaderna per timme motsvarar kostnaderna inom nuvarande avtalsförhållanden. I figuren framgår dels ökade kostnader i form av ersättning till bolaget, dels nettokostnaderna där hänsyn tagits till ökade intäkter från nyttjade markeringstimmar.

Vid en ökning av antalet timmar i timpotten om tio procent skulle IFN:s nettokostnader öka med ungefär 0,4 miljoner kronor. En ökning med 30 procent innebär 1,3 miljoner kronor i ökade kostnader, och en ökning om 50 procent innebär totalt 2,2 miljoner i ökade kostnader.

Figur 9 - Räkneexempel över kostnader för utökad timpott (miljoner kronor)

Källa: Egna beräkningar baserat på nuvarande avtalsvillkor samt markeringstaxa.

Givet att Bolaget ersätts av kommunen och att de fortsatt har möjlighet att boka av föreningarnas tider bedömer vi inte att detta skulle få negativa konsekvenser för Bolagets möjligheter att generera intäkter och nå sina resultatkrav.

6.1.4 ÖVERVÄG ATT TYDLIGARE AVTALSREGLERA DIALOGEN

Undersökningen av hur andra kommuner arbetar pekar mot att en öppen och regelbunden dialog mellan bokningsansvariga och föreningarna kring bokningar är en framgångsfaktor. Att tillsammans gå igenom kommande bokningar, särskilt med föreningar som har mycket verksamhet i Fyrishov, med en viss regelbundenhet skulle sannolikt minska missförstånd, förbättra föreningarnas förutsättningar att planera och

genomföra sina verksamheter på ett fungerande sätt och öka möjligheten att hitta pragmatiska lösningar genom dialog.

Idag framgår under *Övriga villkor* i avtalet att Bolaget och IFN åtar sig att två gånger per år genomföra gemensamma föreningsdialoger för föreningar som bedriver verksamhet på Fyrishov. Vi uppfattar från intervjuer att dessa dialoger sker i form av större mer övergripande möten där det inte förs konkreta diskussioner med olika föreningar om schemaförläggningen.

Som framgått av utredningen upplever flera föreningar bristande dialog med Bolaget om schemaläggning och lagda bokningar. En möjlig väg att gå är att införa en skrivning i avtalet om att en regelbunden manuell kontroll bör ske tillsammans med föreningarna utifrån ett schematekniskt perspektiv.

Arbetet med kommunikation och dialog är dock svårt att fullt ut reglera i avtal, då det är ett arbete som är av både praktisk och mellanmänsklig karaktär. Vi går in på arbetet med kommunikation och dialog närmre i nästkommande avsnitt.

6.2 Förändringar av avtalsvillkoren löser inte föreningarnas problem

I föregående avsnitt har vi lämnat förslag på möjliga förändringar av avtalsvillkoren, och resonerat om förslagens ekonomiska konsekvenser såväl som konsekvenser för föreningars möjligheter att nyttja Fyrishov.

Vår bedömning är dock att det i grunden inte främst är avtalsvillkoren som påverkar föreningarnas förutsättningar att bedriva sina verksamheter på ett fungerande sätt.

Det är viktigt att framhålla att förändringar i centrala avtalsformuleringar i grunden handlar om politiska avvägningar. Ett exempel på en sådan politisk avvägning är den om att nyttja Fyrishov som evenemangsarena för destinationsutveckling för Uppsala kommun, i relation till möjligheterna för kommunens föreningsliv att använda anläggningen. Att ändra avtalsvillkoren på så vis att de begränsar Bolagets rätt att avboka markeringstid till förmån för evenemang är således ytterst en fråga om politiska prioriteringar, och är inte bara en fråga för IFN.

Av utredningen har det framkommit att det råder brist på hallar med vissa egenskaper som krävs för att utöva olika typer av idrott på ett ändamålsenligt sätt. Bristen på ersättningshallar (och bassängyta) i kommunen gör att vissa idrotters förutsättningar att planera och bedriva sin verksamhet på ett fungerande sätt påverkas starkt av avbokningar i Fyrishov. De idrotter som i större utsträckning kan erbjudas alternativ, upplever i mindre utsträckning att avtalsvillkoren som rör rätten till avbokning utgör ett problem för deras verksamheter.

Att det är strukturella faktorer som i grunden gör att avtalsvillkoren utgör ett problem, kan tydligast exemplifieras med simföreningarnas situation. Av intervjuerna framkommer att de själva bedömer att problemen i avtalet med antalet markeringstimmar i undervisningsbassängen och att aktörer som betalar fullpris går före, kommer att lösa sig när den nya simhallen öppnar. Även föreningar som nyttjar torrhallarna ger uttryck för att

avtalsvillkoren, som exempelvis innebär att träningar kan bli avbokade till förmån för evenemang, inte hade varit särskilt problematiska för dem om det hade funnits ändamålsenliga ersättningshallar i kommunen.

6.2.1 DET FINNS UTVECKLINGSOMRÅDEN PÅ DEN PRAKTISKA NIVÅN

Andra aspekter som är svåra att åtgärda genom ändringar i avtalet, och som påverkar föreningarnas förutsättningar att nyttja Fyrishov, är faktorer kopplade till den praktiska nivån.

Exempelvis är bokningssystemet bristfälligt vad gäller att stödja föreningarna i deras möjligheter att planera sin verksamhet och hantera avbokningar. Bokningssystemets funktionalitet begränsar därtill möjligheten att följa upp i vilken utsträckning olika föreningar faktiskt påverkas av avbokningar, och använda sådan kunskap som underlag för dialog och utvärdering av avtalsvillkoren och schemalaggningsen.

Vi uppfattar att bokningssystemet nyligen är upphandlat för en ny avtalsperiod. Det kan finnas anledning att utforska möjligheter och kostnader för att öka funktionaliteten i befintligt system, och vid ny upphandling se över om kravställningen kan utvecklas utifrån föreningarnas behov.

Undersökningen av andra kommuners arbete indikerar att många saker kan utvecklas på den praktiska nivån för att ge föreningarna en positiv och stödjande miljö inom de ramförutsättningar som finns. På den praktiska nivån är den bokningsansvariga aktören central. I nuläget verkar det finnas bristande kommunikation både inom Bolaget samt mellan Bolaget och föreningarna. Exempelvis uppfattar vi att flera evenemang bokas in med lång framförhållning och att en sådan överblick finns inom Bolaget, men att det inte finns fungerande processer för att på ett tydligt vis ge föreningarna en överblick över dessa bokningar.

6.2.2 SE ÖVER FÖRDELNINGSPRINCIPERNA

I utredningen har det framkommit att de av nämnden beslutade fördelningsprinciperna inte är uttömmande, och att det lämnas ett tolkningsutrymme som minskar transparens och tydlighet. Både intervjuer med föreningar och vår undersökning av andra kommuners arbetssätt pekar på att en framgångsfaktor är tydliga, transparenta och fördelningsprinciper.

Vad gäller tolkningsutrymme uppfattar vi exempelvis att det finns en fördelningsprincip som tillämpas i praktiken men som inte finns formellt nedskrivet, som handlar om att man har företräde till en tid man har haft föregående termin. Antingen bör denna princip formaliseras och inordnas på av nämnden beslutad plats i prioriteringsordningen, eller så bör denna princip sluta tillämpas då den i nuläget åsidosätter beslutade fördelningsprinciper. Denna princip riskerar att skapa inlåsnings effekter beroende på hur högt i prioriteringsordningen den kommer, och bidrar i praktiken till att nya eller växande föreningar får svårt att få tillgång till Fyrishov.

Vidare uppfattar vi att det kan finnas anledning att mer utförligt specificera fördelningsprinciperna för att säkerställa likvärdighet. Exempelvis fördelar man i Umeå

och Helsingborg antalet träningspass utifrån nivå på tävlingsverksamheten. Umeå fördelar också träningstider på så vis att "sämre" tider fördelas jämnt mellan likvärdiga grupper.

Av avtalet framgår att Bolaget ska följa kommunens fördelningsprinciper. Kommunen har dock två olika riktlinjer beroende på vilken kategori en anläggning anses tillhöra. Vilken kategori Fyrishovs olika torrhallar samt simbassänger tillhör framgår inte av vare sig avtalet eller styrdokumentet med fördelningsprinciperna. I praktiken bedömer Bolaget att Fyrishovs torrhallar hör till anläggningskategori 2 och simbassängerna till anläggningskategori 1. För att öka tydligheten för föreningarna i simanläggningen har Bolaget sedan ett och ett halvt år arbetat fram ett rutindokument som beskriver hur fördelningen görs i praktiken, som varit ute på remiss till föreningarna. Utifrån erfarenheter från andra kommuner uppfattar vi att det är att föredra om de fördelningsprinciper som tillämpas i praktiken är politiskt beslutade.

Bilaga 1 - Intervjuade organisationer

Inom ramen för utredning har företrädare för nedanstående organisationer intervjuats. Inom vissa organisationer har fler än en person intervjuats. Totalt har 19 intervjuer genomförts.

Föreningar

- Fyrisgården
- Gymnastik- och cheerleadingföreningen Uppsala
- KFUM Uppsala Basket
- Uppsala Gymnastikförening
- Uppsala Handbollsklubb
- Uppsala Mastersimklubb
- Uppsala Roller Derby
- Uppsala Simskoleförening
- Uppsala Taekwon-Do Klubb
- Uppsala Volleybollsällskap
- Uppsala Simsällskap

Bolag

- Uppsala Arenor och Fastigheter AB
- Destination Uppsala AB

Kommuner

- Halmstad
- Helsingborg
- Umeå
- Västerås

Bilaga 2 - Andra kommuner

I denna bilaga beskrivs kortfattat hur andra kommuner arbetar med multihallar eller motsvarande där föreningsliv och evenemang äger rum. Fokus i beskrivningarna är arbetssätt eller lösningar som kan vara intressanta då de visar på olika sätt att balansera olika intressen på, eller arbetssätt för att skapa goda förutsättningar för föreningar. Beskrivningarna av respektive kommuns arbete fokuserar på olika aspekter som vi funnit intressanta i respektive kommun.

Uppgifterna baserar sig i huvudsak på intervjuer med tjänstemän i kommunerna, och till viss del på skriftliga underlag som beskriver villkor, rutiner och liknande. Texterna har faktagranskats av intervjuade kommunföreträdare.

Halmstad

Beskrivningen av hur Halmstad arbetar för att skapa en balans mellan olika intressen och behov fokuserar på Halmstad Arena, vilket är ett multiområde i kommunen. Området har flera byggnader, fotbollsplaner och aktivitetsytor som används för idrott, konserter, mässor med mera. Kommunen äger arenan och har driften som en egen avdelning inom förvaltningen.

Helger blockeras för olika ändamål för att balansera olika intressen

Arenan öppnade i februari 2010. Fullmäktige tog fram en målbild för arenan 2013, som reviderades 2018 och som beskriver vad arenan ska användas till. Målbilden för arenan beskriver att alla verksamheter ska få plats. Exempelvis framgår av målbilden att området ska erbjuda besökare idrott, upplevelser och mötesmöjligheter. Arenan ska också skapa förutsättningar för en meningsfull fritid och attraktiva evenemang.⁶ Det finns ett stort intresse för att kunna bedriva föreningsverksamhet på Halmstad Arena men även för att bedriva olika typer av evenemang.

Målbilden, som innebär att ingen verksamhet principiellt prioriteras före någon annan, kan vara svår att använda som styrmedel för att balansera intressena mellan exempelvis idrotts- och föreningslivet och kommersiella evenemang.

För att hantera krockar mellan evenemang och föreningslivets aktiviteter, har förvaltningen därför infört ett system där helger blockerats för olika ändamål. Bakgrunden till behovet var till viss del på grund av evenemang som flyttades fram med anledning av pandemin och skapade intressekonflikt mellan olika verksamheter. Att införa blocksystemet var ett tjänstemannabeslut som förankrades i förvaltningsledningen och som politiken informerades om. Bakgrunden var att evenemang ofta bokas in med lång framförhållning, inte sällan mer än ett år i förväg, medan föreningslivet bokar in sina

⁶ Halmstad kommun (2018). Målbild för Halmstad Arena. Teknik- och fritidsförvaltningen.

träningar och matcher i maj-juni för kommande år. Det innebar i praktiken att det fanns få tillgängliga helger kvar för idrotten.

Förvaltningen började med ett upplägg med varannan helg för föreningar respektive evenemang, men har därefter i stället börjat utgå från vad föreningslivet har för faktiskt behov och när på året kval- och slutspel ligger. Principen bygger på att det under september-februari är varannan helg som är reserverad för föreningslivet och varannan för evenemang. Mellan mars-april är tre helger per månad avsatt för matcher och en helg per månad avsatt för evenemang. Vilka helger som avsätts till respektive aktivitet kan justeras från år till år. Under perioden maj-augusti är det fri bokning.

Detta innebär att intäktsbringande evenemang inte per automatik går före föreningsverksamhet, och att man tackar nej till vissa evenemang. Förfrågningar om evenemang hanteras löpande och förhåller sig i regel till de helger som blockerats för evenemang. Arrangörer måste ge besked senast sista april för höstens och nästkommande vårs evenemang, vilket innebär att senast då behöver preliminära bokningar beslutas. Dock inkommer det alltid ytterligare bokningar även efter att föreningslivets träningar och matcher bokats in. Det leder ofta till att framför allt föreningslivets träningar avbokas. Föreningslivet skickar in sina önskemål om säsongsbokningar för träning 1 maj. I samband med detta får elitlagen information om hur bokningsläget på helgerna ser ut under säsongen, så de kan gå till sina förbund och föra dialog om matchschemat vilket bokas in i juni.

Elitverksamhet prioriteras före barn- och ungdomsverksamhet

Det finns en prioriteringsordning för bokning av träningstider respektive matcher/tävlingar som är beslutad av politiken. Vid fördelning av träningstider prioriteras elitverksamhet först, därefter barn- och ungdomsverksamhet i föreningsregi och därefter sex ytterligare prioriteringsgrupper. Prioriteringsordningen för arrangemang, tävlingar, matcher och dylikt prioriterar SM-tävlingar och internationella tävlingar för seniorer/vuxna, därefter match/tävling i elitverksamhet och därefter sju ytterligare prioriteringsgrupper. Prioriteringsordningarna berör dock inte det principiella förhållandet mellan evenemang och föreningslivet.

Systemet med blockerade helger innebär dock inte att diskussioner om evenemang kontra idrott inte uppstår inom förvaltningen, och att föreningslivet inte påverkas av evenemangsbokningar. Elitlagens matcher på de blockerade helgerna innebär exempelvis att evenemang under dessa helger får läggas på vardagar, vilket i sin tur drabbar övriga föreningslivets träningar. Det gör att föreningslivet inte alltid känner sig prioriterade.

En utmaning är att många evenemang vill få tillgång till hallarna inför en helg, vilket tar av föreningslivets träningstider. Förvaltningen har inga fasta principer för hur de bör hantera detta, men en uppsättning frågeställningar som de beaktar vid bokningsförfrågningar. Exempelvis övervägs om Halmstad Arena är den bäst lämpade anläggningen eller om andra alternativ är lämpliga givet omfattningen av bokningen

Framförhållning, kommunikation och struktur nycklar för föreningslivets förutsättningar

Intervjuade tjänstemän beskriver att de kontinuerligt arbetar med att anpassa och förbättra sina rutiner för att bättre möta föreningarnas behov, även om de ännu inte hittat en "perfekt" lösning. Genom att samla elitföreningar för gemensamma dialogtillfällen har Halmstad lyckats förbättra samverkan och förståelsen för varandras verksamheter mellan föreningarna. Utöver det anordnas föreningsforum två gånger per år för alla föreningar. Tjänstemännen ser god framförhållning, förbättrad kommunikation, tydlig struktur och att skapa samsyn och "vara överens" om förhållningssätt inom förvaltningen tillsammans med en tydlig styrning från ledning och politik, som nycklar för bättre förutsättningar för föreningslivet.

Kommunen har ingen separat budget för Halmstad Arena, men lyfter ändå i dialogen med föreningarna behovet av att ha intäkter för att kunna hålla kostnaderna nere för föreningslivet. Halmstad kommun har nolltaxa för barn- och ungdomsverksamhet och utöver det fyra avgiftsgrupper med varierande grad av subvention. För evenemang har kommunen två avgiftsgrupper, grundpris och subvention för föreningslivets evenemang, exempelvis mästerskap.

Det händer att föreningars tider blir avbokade. Större arrangemang, tävling, match och dylikt bryter all träningstid enligt prioriteringsordningen. Situationen med avbokningar har dock förbättrats sedan förvaltningen utvecklade systematiken kring när de lägger säsongsbokningar. Systemet omfattar främst matcher vilket gjorde att det även fanns behov av att skapa en systematik kring ersättningshallar för elitlagen. Elitlagen, verksamma i de hallar som används för evenemang, har sedan två år tillbaka ersättningshallar dit deras träningar ombokas när de blir avbokade på Halmstad Arena. Tjänstemännen uppfattar inte att föreningarna har problem med bokningssystemet. Bokningssystemet används för både evenemangsbokningar, föreningsbokningar och uppdrag till driften.

Helsingborg

Beskrivningen av balansen mellan olika intressen och föreningslivets förutsättningar fokuserar på Helsingborg Arena. Arenan ägs och driftas sedan 2015 av ett kommunalt bolag, Helsingborg Arena och Scen AB (Arenabolaget). Arenan används till idrottsevenemang, konserter, mässor med mera. Arenan består av tre hallar.

Evenemang prioriteras före i arenan

Det förekommer att föreningar avbokas från arenan. Arenabolaget har fullt mandat att boka av tider så sent som dagen innan, avtalet reglerar inte en viss framförhållning. Kommunen sköter dock själva bokningsdelen. Kommunen och Arenabolaget har avstämningar varannan vecka kring bokningarna. Framför allt är det skolor som blir avbokade på grund av mässor.

Vad gäller evenemang uppger tjänstemännen att de inte brukar boka upp flera preliminära tider, exempelvis för en konsert. Enligt dem själva har de varit ganska hårda med att arrangören behöver bestämma sig och att de inte blockerar flera preliminära tider, och att det har fungerat bra.

Behov av tydligare avtal kring rättigheter och ersättningar vid avbokningar

Avtalet reglerar taxor för olika typer av bokningar. Elitmatcherna har en taxa och en särskild offert-taxa gäller för föreningar som vill ha idrottsevenemang såsom cuper. Arenabolaget skulle dock vilja sätta priser mer fritt.

Enligt intervjuade tjänstemän uppmärksammas föreningarna om att evenemang har förtur i en del fall i arenahallarna, och att de riskerar att bli avbokade. Särskilt drabbade är handbollen och innebandyn som har sin hemmabas på området. Det finns endast tre klisterhallar i staden vilket gör det svårt att ersätta en avbokning med en ny tid. Enligt tjänstemännen förstår handbollen anledningen och accepterar att bli avbokade, men de skulle vilja få bättre ersättning än vad de får i dagsläget. Det finns enligt tjänstemännen ett behov av tydligare avtal med Arenabolaget för att specificera rättigheter och ersättningar vid avbokningar. Tjänstemännen önskar att det skulle framgå hur många timmar som Arenabolaget har rätt att avboka, och att kommunen kompenseras ekonomiskt för avbokningar som överstiger denna gräns. Dagens avtal tar inte hänsyn till att föreningarna tappar ekonomiskt när de blir avbokade. Kommunen skulle vilja ersätta föreningar bättre vid avbokningar, om inte med träningstider så med någonting annat som kan hjälpa dem.

Föreningar informeras om avbokningar via bokningssystemet genom att ett mejl går ut till de som föreningarna själva valt ut som administratörer, vid akuta avbokningar blir föreningarna uppringda.

Enligt tjänstemännen är föreningarna som helhet nöjda med tillvägagångssättet, de har kommit in i tanket att exempelvis planera återkommande cuper med god framförhållning. Tjänstemännen brukar påminna om att Helsingborg är en av få kommuner som fortfarande har nolltaxa.

Barn- och ungdomsverksamhet prioriteras före elitverksamhet

Sedan lite drygt två år har Helsingborg samlat bokningarna av evenemang, skolor, föreningsliv med mera till en avdelning. Bokningen utgår från fördelningsprinciper som beslutats av nämnden. Fördelningsprinciperna gäller vid samtliga tilldelningar och anläggningar. Fördelningen av tider sker enligt följande prioriteringsordning:

1. Barn och ungdomar i åldern 7-20
2. Elitverksamhet
3. Barn upp till sex år
4. Vuxenverksamhet
5. Övrig verksamhet (privatpersoner, företag osv.)

I den mån det är möjligt tas hänsyn till lokal anknytning och upptagningsområde. Vuxen- och juniorverksamhet med specifika krav på anläggning och utrustning tilldelas i första hand tider i de anläggningar som uppfyller dessa behov.

Fördelningen av antal träningspass sker utifrån nivå på tävlingsverksamhet

Fördelningen av tider och antal träningspass sker utifrån nivå på tävlingsverksamhet (serietillhörighet). För idrotter som har riktlinjer för tilldelningsbar träningstid (pass) följer förvaltningen specialidrottsförbundens rekommendationer. I styrdokumentet för fördelningsprinciperna framgår hur många timmars tilldelningsbar träningstid respektive

idrott inom olika serietillhörigheter har. I styrdokumentet med fördelningsprinciperna framgår också fördelningsprocessen detaljerat i 14 punkter.⁷

Fördelning av tider baseras på föregående säsong och eventuella förflyttningar i serie- och tävlingsystemet. Om en grupp tränar mer än två pass per vecka tilldelas gruppen med start från det tredje passet ett eller flera pass på mindre attraktiva tider (måndagar-torsdagar med starttid 16-16.30 eller efter kl.21, alternativt fredagar). Det är inte fastlagt, men kutym att barn och ungdomar i en viss ålder inte tränar efter 20.30. Senior och elitlag får träningstider under sena och tidiga timmar.

I styrdokumentet med fördelningsprinciper framgår också villkor för avbokning av tider (andra än i Arenan). Av fördelningsprinciperna framgår att föreningarna ska informeras inom skälig tid, normalt sju dagar, och att ersättningstider tilldelas i mån av plats.

Under skoltid har skolornas aktiviteter högsta prioritet. Evenemang som infaller under denna tid kan dock leda till avbokningar. På helger prioriteras elitmatcher, särskilt för handboll och innebandy. Dessa matcher är ofta inbokade långt i förväg.

Helsingborg håller på att ta fram nya rutiner för att arbeta mer effektivt och tydligt inom givna ramar.

Vad gäller det praktiska stödet har kommunen en anställd evenemangsutvecklare som bland annat hjälper föreningar i frågor kring hur de kan tjäna pengar, exempelvis genom att stötta dem med strategier för hur de genomför cuper.

Umeå

Umeå kommun har inget kommunalt bolag som äger eller driftar anläggningar på torrytor. Fokus i beskrivningen av Umeå kommuns arbete är därför balansen mellan olika intressen och processen för prioritering och fördelning av halltider.

Inget principbeslut om balansen mellan olika intressen - men kommunen har rätt att avboka föreningar

Det finns inget politiskt principbeslut om balansen mellan olika intressen i kommunens hallar. Kommunen har inte heller några direktiv kopplat till intäkter på specifika anläggningar, men har en evenemangsstrategi som erkänner värdet av att ha evenemang. Av de allmänna villkoren som föreningar som nyttjar anläggningar behöver gå med på, framgår att kommunen förbehåller sig rätten att i förekommande fall disponera anläggningen under abonnerad tid för arrangemang, tävlingar eller annat ändamål.⁸

Vad gäller förhållandet mellan evenemang och idrottsaktiviteter har evenemang företräde enligt den intervjuade tjänstepersonen, särskilt om evenemangen planeras i god tid. Om en evenemangsförfrågan kommer in innan schemalaggningsen av seriespel, prioriteras evenemanget. I och med att evenemang ofta bokas in med lång framförhållning, före

⁷ Helsingborgs stad (2023). *Skol- och fritidsförvaltningens fördelningsprinciper 2023*.

⁸ Umeå kommun (i.å.). *Allmänna villkor för bokning av lokaler och anläggningar. Bilaga 2*.

schemalaggningen av elitverksamhetens seriespel, har föreningarna möjlighet att utgå från det när de för dialog med sina förbund om matchförläggning. En utmaning för idrotten kan vara om evenemangsförfrågningar kommer in i oktober om bokningar i mars-april då det ofta förekommer slutspel och kvalmatcher men som av naturliga skäl inte är schemalagda redan i oktober. I dessa fall bokas evenemang i regel in och slutspel och kval får rätta sig efter det. Förvaltningen tar dock viss hänsyn utifrån sannolikheten att olika elitlag går till slutspel, och kan försöka styra evenemang till andra datum.

Ändamålsenliga ersättningshallar minskar problem vid avbokningar

Umeå har fyra lag i högsta serien i innebandy, och två elitanläggningar. Att det finns två anläggningar gör det möjligt att ge innebandyn en likvärdig ersättningshall. Kommunen har dock inte dubbla godkända matchanläggningar för alla idrotter, exempelvis volleybollen.

Träningar har kommunen enligt de allmänna villkoren rätt att flytta med två dagars varsel, matcher med tio dagars varsel. Gäller det matcher för elitlag försöker kommunen hitta en lösning men de har enligt de allmänna villkoren inte formellt sett skyldighet att göra detta. Träningar kompenseras i regel inte, utan det får föreningarna lösa internt.

Elitverksamhetens träningar försöker de kompensera, särskilt om de inte har förutsättningar att lösa det internt inom föreningen. Om det inträffar något som innebär mer omfattande avbokningar, som att en av fyra ishallar behöver renoveras, fördelas avbokningarna jämnt mellan de föreningar som nyttjar hallarna för att ingen ska drabbas mer än någon annan.

Öppen dialog skapar förståelse

Enligt den intervjuade tjänstepersonen är föreningarna medvetna om hur villkoren ser ut nu, exempelvis att ett elitlag kan behöva flytta på sig för ett mästerskap eller en konsert. Försvinner flera träningstillfällen för elitlag försöker kommunen flytta dem till lämpliga hallar och flyttar då i sin tur på bokningar för lag på lägre nivåer. Den intervjuade tjänstepersonen upplever inte att de får kritik för detta, utan att det finns en förståelse för att elitlag går före.

Även om kommunen enligt villkoren kan tvinga föreningar att byta hall, exempelvis om det inkommit en förfrågan om att anordna ett mästerskap när ett elitlag har match, löser de det ofta i dialog där de gemensamt kommer fram till en lösning. En generell framgångsfaktor har varit just den öppna dialogen, "vi kommer att flytta det här, men vi vill göra det i dialog", att lyssna och att förklara värdet av varför förvaltningen gör det.

Bokningssystemets funktionalitet minskar problem och missförstånd

Med det nuvarande bokningssystemet kan kommunen kommunicera direkt med ledare om avbokningar eller ändringar, vilket minskar problem och missförstånd. Tidigare fungerade det sämre, då var bokningen bara kopplad till föreningen, med en anteckning om vilken grupp som hade tiden. Ett avbokningsmeddelande gick då till föreningen och sedan var det upp till dem att sprida det till rätt personer. Bokningssystemet de har nu kan koppla aktuella ledare till träningstiden, så om något ändras i bokningen får de berörda ledarna meddelande om det. Bokningssystemet kan även användas för att informera ledare som har bokningar som berörs av aktuella händelser, exempelvis att de behöver

använda en annan ingång eller avlämningsplats på grund av ett evenemang i anslutande hallar.

Noggranna beräkningar och viktning av tider för en likvärdig fördelning

Nedan följer en sammanfattning av Umeå kommuns tillvägagångssätt vad gäller prioritering och fördelning av halltider:

- Noggranna beräkningar. Kommunen gör noggranna beräkningar för att säkerställa att fördelningen av tider och hallar är rättvis och jämförbar mellan olika föreningar. Detta inkluderar att se till att föreningar med liknande behov får liknande tillgång till anläggningar. Kommunen har ett riktvärde för hur mycket tider olika nivåer får.
- Viktning av tider. Umeå kommun försöker vikta tiderna så att ingen förening får alla attraktiva tider.
- Dialog och transparens. Kommunen strävar efter att vara transparent med sina taxor och fördelningar. De visar gärna upp hur tider har fördelats mellan föreningar för att undvika missnöje och missförstånd.
- Politisk styrning. Det finns politiska beslut som styr prioriteringar, till exempel att ungdomsverksamhet inte ska schemaläggas efter kl.20.00. Förvaltningen lutar sig mot dessa beslut för att säkerställa rättvisa och konsekvens.

Kommunen har tre taxenivåer: en för bidragsberättigade föreningar, en för privatpersoner och en för företag. Vid årsskiftet höjdes taxorna för privatpersoner och företag medan man försökt skydda det ideella föreningslivet från höjningar. Den intervjuade tjänstepersonen uppger att kommunen nog har högre hyror än andra kommuner, men å andra sidan ett ganska högt aktivitetsstöd.

Tidigare synpunkter på upplägget i simhallarna

Simhallsverksamheten ligger i ett kommunalt bolag. Bokningen sköts dock av kommunen, men av tjänstepersoner som ligger under badavdelningen i och inte under lokalbokningen där övriga anläggningar bokas. Enligt den intervjuade tjänstepersonen, som inte kan uttala sig om hur det fungerar idag, kom det i varje fall för några år sedan synpunkter från föreningslivet om att de med det upplägg som gällde då, inte kunde veta på förhand hur mycket tid de kunde räkna med att få från säsong till säsong. Föreningarna önskade då ett politiskt beslut på hur stor andel av tillgängligheten som föreningarna kunde få, medan det kommunala bolaget å sin sida uppfattade att de hade behov av att öka allmänhetens tider för att de skulle kunna nå intäktskraven.

Västerås

I Västerås finns ett stort idrottsområde, Rocklunda arenaområde. I dagsläget är det en privat fastighetsägare som äger anläggningarna, men kommunen har ett intresse av att köpa tillbaka arenaområdet. Kommunen hyr hela arenaområdet av fastighetsägaren och hyr sedan i sin tur ut till föreningarna eller till privata aktörer. Fastighetsägaren anlitar ett driftbolag till driften av arenorna och fotbollsplanerna, kommunen står endast för driften av den sista arenan Mälarenergi arena. Kommunen sköter alla bokningar, inklusive evenemangsbokningar.

Slutspel och elitidrott har företräde framför evenemang

Västerås avvägning mellan olika intressen skiljer sig från exempelvis Umeås. Slutspel och matcher för elitidrott har företräde. Exempelvis flyttas inte slutspel eller matcher för att ge plats åt konserter eller andra evenemang. En flytt sker endast i undantagsfall, exempelvis för Melodifestivalen 2025.

Kommunens riktlinjer innebär att varje förfrågan om ett kommersiellt arrangemang ska avgöras från fall till fall. Till kommersiella arrangemang räknas till exempel konsert, mässor och utställningar som inte är idrottsarrangemang. Arrangemang ska planeras med god framförhållning och föreningarna ska bli informerade i så god tid som möjligt, dock senast tre veckor innan. Föreningar som tappar tider på grund av kommersiella arrangemang ska kompenseras i den mån det är möjligt. Föreningar i andra anläggningar kan tappa tider för att delvis kunna kompensera de föreningar som blir av med sina tider. Bedömning av vad som är möjligt görs från fall till fall. Vid förfrågan ska lämpligheten av perioden när ett kommersiellt arrangemang vägas in. Det är enligt riktlinjerna inte lämpligt med arrangemang i en anläggning under till exempel slutspelstider eller kvaltider. Under slutspels/kvalperioder ska föreningar i sin ordinarie arena prioriteras med sin ordinarie verksamhet före kommersiella arrangemang.⁹ I Västerås läggs planeringen halvårsvis, både för arenan och kommunens övriga hallar. Bokningsprocessen ser ut så att först läggs seriespel och slutspelstider in. Under mars-april försöker de att inte boka in evenemang då det är slutspelstider för idrotter.

Den intervjuade tjänstepersonen kommenterar riktlinjerna på följande sätt: "vi kan inte putta bort elitidrotten när de har slutspel och matcher. Då kan ingen annan komma in och ta deras tider utan då har man sin hemmaarena." Denna utgångspunkt innebär till exempel att en handbollscup inte bokas in i innebandyns matchhall då innebandyn har slutspel.

Bedömningar görs från fall till fall

Externa evenemang behövs dock för att finansiera idrottsverksamheten, men den intervjuade tjänstepersonen lyfter att de försöker minimera påverkan på idrotten. Barn- och ungdomsmatcher kan flyttas med motiveringen att de inte har samma publiktryck som elitlagen. Intervjuad tjänsteman beskriver de avvägningar som görs i olika fall som ett finlir. För större evenemang, såsom Melodifestivalen, kan dialog ske med specialidrottsförbunden för att anpassa lagt schema. Flera evenemang är inbokade med ett års varsel eller längre, och det finns även årligen återkommande evenemang. Externa evenemang som gynnar Västerås invånare prioriteras över interna företagsevenemang.

Nära samarbete med destinationsutvecklarna skapar förutsättningar för att ge idrotten utrymme

För ett år sedan antogs en evenemangsstrategi. Den intervjuade tjänstepersonen uppger att de har nära dialog med de som arbetar på destinationsdelen inom staden och att de har börjat jobba närmare varandra. Det gör att kommunen kan styra en aktör mot en

⁹ Västerås stad (2023). *Riktlinjer för fördelning av flytt av träningar vid större arrangemang samt fördelning av träningstider i stadens anläggningar*. Dnr. 2022/00224.

förfrågan en passande helg redan initialt i en dialog kring arrangemang, eller generellt att de särskilt marknadsför vissa månader då konkurrensen med idrotten är lägre.

Tjänstepersonen lyfter det som en fördel att kommunen har allt, budgeten, bokningen och destinationsverksamheten, vilket gör att de har rådighet och möjlighet att balansera de olika intressena genom kontinuerliga avvägningar.

Hallbrist skapar problem

Handbollen är den idrott som drabbas mest av evenemang. De verkar i de hallar som också är vanligast att använda för konserter och mässor, samtidigt som det kan vara svårt att hitta ersättningshallar då det inte finns så många hallar där klister får användas.

Tjänstepersonen lyfter att de hela tiden försöker parera och stänga av så lite som möjligt, exempelvis konkret genom att ge arrangörsbokare så kort före- och eftertid som möjligt i anslutning till evenemanget.

I grunden finns en hallbrist. Den intervjuade tjänstepersonen menar att idrotten inte är nöjda med sina förutsättningar, men samtidigt att det finns viss förståelse utifrån förutsättningarna.

Riktlinjer för prioritering viktiga för förvaltningen att luta sig mot

De riktlinjer som finns för prioritering är viktiga för det ger förvaltningen något att luta sig på. Prioriteringsordningen är något förenklat att tävlingsverksamhet går före träningsverksamhet, som går före motionsverksamhet som inte syftar till tävling och sist annan verksamhet. Inom tävlingsverksamhet respektive träningsverksamhet finns en prioritering mellan olika grupper där elitverksamhet i båda fallen har företräde, därefter barn- och ungdomsverksamhet 7-20 år. Föreningar, organisationer och verksamhet inom kommunen äger alltid företräde till anläggningarna mot utomkommunala aktörer.